

Het betrekken van burgers van andere origine bij stedelijke initiatieven

Verslag van de tweedaagse Participatie
4 & 5 september 2012
@ Heerlijckyt van Elsmeren

**IEDEREEN
GENKT**

Inhoudsopgave

	3
Inleiding	5
1. Stad Genk zet in op participatie	7
1.1 Het DNA van de Genkse samenleving	8
1.2 Genkt iedereen?	9
1.3 Terminologie	10
1.4 In de praktijk	11
2. Methodologisch kader	13
2.1 De stuurgroep	14
2.2 De methodiek	14
2.2.1. Verkennen van goede praktijken en bepalen van succesfactoren	15
2.2.2. Uitwerken van aanpakken voor Genkse casussen	16
2.2.3. Verankeren en evalueren	17
3. Twaalf sleutels tot succes	19
3.1 Ingesteldheid van de professional	20
3.2 Netwerken onderhouden	20
3.3 Gemeenschappelijkheden bepalen	20
3.4 Oplossingsgericht werken	20
3.5 Voor de hele gemeenschap werken	20
3.6 Duurzaamheid	20
3.7 Conflicten niet uit de weg gaan	21
3.8 Verschil tussen proces en product	21
3.9 Drempels en uitsluitingmechanismen herkennen	21
3.10 Duidelijke doelen stellen en durven veranderen	21
3.11 Investeren in kinderen en jongeren	21
3.12 Keuzevrijheid	21
4. De Genkse casussen	23
4.1 Casus Dienst Cultuur	25
Participatie van Genkenaren van Turkse en Marokkaanse origine aan het aanbod van het C-mine cultuurcentrum	
4.2 Casus Dienst Economie	34
Participatie van handelaars bij de conceptuele en ruimtelijke ontwikkeling van de Vennestraat	
4.3 Casus Dienst Jeugd	42
Participatie van Genkse jongeren van andere origine aan het workshopaanbod van de Dienst Jeugd	
4.4 Casus Dienst Wijkontwikkeling	48
'Winterslag Feest'!	
5. Procesbeschouwingen door procesbegeleiders (Levuur)	55
5.1 Goed begonnen, is ...	56
5.1.1 Verkennen van goede praktijken en voorbeelden	56
5.1.2 Uitwerken van aanpakken voor Genkse casussen	57
5.1.3 Evaluatieronde	59
5.2 Ter afronding enkele pistes voor de toekomst	59
6. Besluit	61

Bijlagen	62
Bijlage 1: Templates	63
Template 1: de persoonlijke blog	63
Template 2: ondersteunende vragen voor het bepalen van de succesfactoren	64
Template 3: samenbrengen van succesvolle patronen en factoren	65
Template 4: bepalen van de provocatieve ambitie	66
Template 5: concretisering van het actieplan	67
Bijlage 2: Deelnemerslijst	68
Bijlage 3: Programma van de tweedaagse workshop	70
Bijlage 4: Presentaties van de externe casussen	71

Inleiding

Op 4 en 5 september organiseerde het Genkse stadsbestuur samen met het Kenniscentrum Vlaamse Steden een tweedaagse oplossingsgerichte workshop met als centrale thema 'het betrekken van burgers van andere origine bij stedelijke initiatieven'. Sinds enkele jaren streeft de stad, bij het uittekenen van haar beleid en bijhorende aanbod, naar het bereiken en aanspreken van zoveel mogelijk Genkenaren. De vaststelling dat dit niet altijd in voldoende mate blijkt te lukken en dat er voor het bestuur een aantal moeilijk bereikbare groepen zijn, vormde de voedingsbodem voor een aantal participatievraagstukken, waarvan een selectie werd besproken tijdens een tweedaagse workshop 'hoe Genkenaren van andere origine betrekken bij stedelijke initiatieven', dat voor het Genkse stadsbestuur bovendien een concreet aangrijpingspunt is om te evolueren naar een sterk uitgewerkt participatiebeleid.

5

In dit verslag vind je een toelichting van de Genkse situatie, gevolgd door een verduidelijking van de terminologie. Daarna lichten we de methodiek die werd gehanteerd tijdens de tweedaagse workshop toe met aansluitend enkele reflecties over het proces door de procesbegeleiders. Vervolgens diepen we de Genkse participatievraagstukken die centraal stonden tijdens de workshops, uit. We vullen tenslotte het verslag aan met enkele succesfactoren en sleutels tot succes die kunnen leiden tot het formuleren van mogelijke oplossingen voor allereerste participatievraagstukken. De deelnemerslijst, het programma en de presentaties van de externe casussen vind je, tenslotte, als bijlage bij dit verslag.

1. Stad Genk zet in op participatie

1.1 Het DNA van de Genkse samenleving

8

Genk is als stad gegroeid vanuit een specifieke context. De steenkoolindustrie en de daarmee gepaard gaande stromen van arbeidsmigranten bepalen tot op vandaag voor een groot stuk de Genkse demografie. Meer dan 100 verschillende nationaliteiten maken van Genk een erg diverse stad en dragen bij tot de eigenheid van deze centrumstad. Hoewel het moeilijk is om cijfers te plakken op de etnische diversiteit (gezien er geen statistieken over etnische afkomst bestaan), kunnen we toch het volgende beeld schetsen (op basis van cijfers van 2010): 48 % van de Genkenaren is van een andere origine dan de Belgische. Hierbij vormen de Genkenaren van Turkse en Italiaanse afkomst de grootste groep (resp. 15.7% en 14.6%), gevolgd door de Genkenaren van Oost-Europese (5.4%) en Marokkaanse (5.3%) origine. Bovendien doet er zich, sinds enkele jaren een andere interessante demografische evolutie voor in Genk: bij meer dan de helft van de geboortes in onze stad gaat het om een kind met een Turkse of Marokkaanse familienaam. We mogen, op basis van deze vaststelling, veronderstellen dat de toekomstige demografische cijfers nog meer zullen 'kleuren' en onze Genkse samenleving nog meer gekenmerkt zal worden etnisch-culturele diversiteit.

Het uitwerken van een participatiebeleid en het betrekken van moeilijk bereikbare groepen, gebeurt in het licht van het DNA van de Genkse samenleving. Niet alleen de demografische eigenschappen van de bevolking zijn hierbij een aandachtspunt, maar ook andere elementen zoals kansarmoede, de werkloosheidsgraad, de scholingsgraad, socio-economische positie, kennis van de Nederlandse taal, enz. Genk kampt bijvoorbeeld met een hoge werkloosheidsgraad. Zowel op vlak van de werkloosheidsgraad, als op vlak van de activiteitsgraad van vrouwen en jongeren, is Genk een van de slechtste leerlingen in de Limburgse klas. De sluiting van de Fordfabriek brengt trouwens op dit vlak heel wat uitdagingen met zich mee. Haast 20 % van de Genkse kinderen wordt geboren in een kansarm gezin. Onder meer omwille van een gebrekkige kennis van de Nederlandse taal, schoolachterstand en werkloosheid blijven sommige Genkenaren in een kwetsbare positie zitten, waardoor de betrokkenheid en deelname aan de samenleving minder evident is of niet in hun prioriteitenlijstje staan.

Wanneer het gaat om het aanbod dat de stad voor haar burgers uitwerkt en de participatie aan en betrokkenheid op dit aanbod, is de ruimtelijke invulling van de stad en de beleving van de stedelijke infrastructuur eveneens van belang. Genk wordt gevormd door verschillende wijken, al dan niet gebouwd rond een van de vroegere steenkoolmijnen. Het leven in Genk is dan ook sterk wijkgericht en we kunnen in Genk ook spreken over 'wijkidentiteiten' waarmee inwoners zich – misschien zelfs eerder dan met de stad Genk als geheel- identificeren en verbonden voelen. Deze wijkidentiteit en het wijkgevoel kunnen een kapstok zijn om mensen betrokken te krijgen en op termijn de participatiegraad op te krikken. Wanneer we willen werken aan het verhogen van de participatie aan de Genkse samenleving, moeten we het sterke wijkgevoel mee in rekening nemen.

Een diverse bevolking kan heel wat voor een stad betekenen. Niet alleen troeven op sociaal vlak, maar ook op economische en cultureel vlak. Toch mogen we niet ontkennen dat de diversiteit onder de bevolking een samenleving ook op de proef kan stellen.

De demografische cijfers en andere ontwikkelingen in onze stad geven dan ook blijk van de uitdagingen waar het bestuur momenteel mee in aanraking komt en zal komen. Het zijn uitdagingen die de stad wil en moet aanpakken opdat de diversiteit in Genk een meerwaarde kan blijven. Dit geldt ook voor het uittekenen van een Genks participatiebeleid.

1.2 Genkt iedereen?

De visitatiecommissie van het Stedenfonds wees het stadsbestuur er enkele jaren geleden op dat zijn huidige beleid niet zou volstaan om de uitdagingen van de diverse Genkse samenleving aan te gaan. In 2008 startte het stadsbestuur met het strategisch stadsproject 'De Genks'¹ en zette daarmee in op het ontwikkelen van een nieuw samenlevingsmodel dat samenleven in diversiteit mogelijk maakt en segregatie tegengaat. Een jaar later ging de stad via een veertigtal Genkenaren (uitdagings) in gesprek met haar inwoners. Tijdens deze dialoogfase werd de Genkse samenleving besproken en geëvalueerd vanuit het oogpunt van haar inwoners. De resultaten van de 900 stadsgesprekken gaven de visie van de Genkenaren op hun stad weer. Wat zijn volgens de inwoners de troeven en valkuilen van Genk? Welke rol kan de stad spelen bij het aangaan van uitdagingen en welke rol kunnen Genkenaren zelf spelen?

De 'opvallende afwezigen' in de groep vrijwillige uitdagers en de deelnemers aan de stadsgesprekken waren de Genkenaren van Turkse en Marokkaanse origine en dit ondanks de verschillende pogingen van het stadsbestuur en zijn medewerkers om Genkenaren met deze achtergrond te betrekken. Het probleem dat zich binnen het traject van De Genks stelde was echter geen unicum. Verschillende stadsdiensten geven aan, al dan niet afgaand op hun buikgevoel - want niet alle stadsdiensten houden hierover cijfers bij - dat de participatie van Genkenaren van Turkse of Marokkaanse origine beter kan. Het stadsbestuur wordt met andere woorden regelmatig geconfronteerd met het feit dat zijn visie op de Genkse samenleving, die gevat werd vertaald in de leuze 'iedereen genkt', niet altijd strookt met de realiteit en dat hieromtrent nog inspanningen moeten geleverd worden. Het ruime aanbod van diensten, evenementen, activiteiten enz, dat de stad aan haar burgers doet en dat sinds de groei van mijn gemeente naar centrumstad steeds meer wordt uitgebreid, wordt niet altijd door iedereen in even grote mate benut. Hoe kan de stadsorganisatie en de werking van de diensten ingevuld worden om zo in te spelen op het vastgestelde probleem? Met dit vraagstuk vond het stadsbestuur aansluiting bij het voorstel van het Kenniscentrum Vlaamse Steden dat erin bestond samen met Vlaamse centrumsteden na te denken over hun stedelijk participatiebeleid en hoe men kan inspelen op de groeiende vraag naar betrokkenheid van burgers.

¹ Voor meer informatie over het stadsproject 'De Genks' kan je terecht bij stad Genk of op de toolkitdatabank van het Kenniscentrum Vlaamse Steden.

1.3 Terminologie

In de eerste plaats dienen we de violen gelijk te stemmen. Wat verstaan we onder het concept 'participatie'.

Dit denkproces start vanuit een ruime opvatting van de term 'participatie'. Participatie omvat, volgens het Genkse stadsbestuur, alle vormen van betrokkenheid bij allerlei aspecten van de ontwikkelingen bij de stad. Het kan gaan over klassieke vormen van inspraak, over professionele vormen van communicatie rond stadsprojecten, over hoe burgers ook eigen verantwoordelijkheid nemen en meewerken aan de ontwikkeling van de wijk of de stad; over processen van dialoog en interactie tussen burgers, burgerorganisaties en het stadsbestuur.

10

Participatie gaat onder meer ook over een gevoel van betrokkenheid op de samenleving waarin je leeft. Dit heeft op zijn beurt dan weer te maken met 'zich ergens thuis voelen', betrouwbaarheid, voorspelbaarheid van relaties die zich in de openbare ruimte voltrekken. Voel je je betrokken? Dan ben je eerder bereid om actief deel te nemen aan deze samenleving, aan activiteiten in je buurt of aan een oudercontact en ervaar je minder drempels om te participeren. Wanneer het gaat om participatieverhogende initiatieven of een participatiebeleid komt het er niet enkel op aan om drempels te verlagen of weg te nemen, maar zet het beleid ook in op het verhogen van de betrokkenheid van Genkenaren aan de samenleving. Zet dus ook in op het realiseren van de stadsleuze 'iedereen Genkt'.

In een ideale wereld zouden alle Genkenaren willen en kunnen participeren aan het aanbod dat de stad aan haar inwoners doet. In de realiteit vallen natuurlijk altijd bepaalde mensen uit de boot of ze kiezen er zelf voor om de 'participatieboot' af te houden. Het stadsbestuur ziet het echter als zijn taak om in zijn beleid te streven naar enerzijds, een betrokkenheid en deelname van zoveel mogelijk burgers aan de Genkse samenleving. Anderzijds wil het bestuur Genkenaren aanspreken op hun verantwoordelijkheden. Dit betekent ook dat de participatie-insteek moet doorsijpelen binnen de verschillende beleidsdomeinen waar het stadsbestuur rond werkt. Niet enkel de diensten binnen de 'zachte sectoren' zoals de Dienst Diversiteit & Educatie, de Cultuurdienst of de Dienst Wijkontwikkeling, maar ook diensten uit de 'hardere sectoren' zoals de Dienst Economie of de Dienst Ruimtelijke ordening bekijken hun werking best door de participatiebril. De meerwaarde ligt echter in het feit dat, naast het stadsbestuur ook zelforganisaties, verenigingen en externen inzetten op het verhogen van participatie van Genkenaren. Vandaar dat bij het samenstellen van de deelnemerspool van de tweedaagse stadsbreed gerekruteerd werd en er ook aandacht was voor het betrekken van externe organisaties.

1.4 In de praktijk

De aanpak van participatievraagstukken is vaak maatwerk. Goede praktijken kunnen een inspiratiebron zijn, maar uiteindelijk moet een concrete strategie voor het verhogen van participatie op basis van de Genkse context, de doelgroepen en de betrokken beleidsdomeinen uitgetekend worden. Sinds enkele jaren is de stad op zoek naar antwoorden op vraagstukken waarbij participatie een rol speelt. Het project van De Genks dat eerder vermeld werd, leverde de mogelijkheid om een participatietraject op te zetten waarbinnen gericht op zoek gegaan werd naar antwoorden op concrete participatievraagstukken. Het startschot van dit traject was de tweedaagse rond het verhogen van participatie van Genkenaren van andere origine.

2. Methodologisch kader

2.1 De stuurgroep

Alvorens we overgaan tot het beschrijven van de methodiek en de stappen van het denkproces, focussen we op de manier waarop dit initiatief vanuit het stadsbestuur gestuurd werd. In de aanloop van deze tweedaagse werd een stuurgroep opgericht. De tweedaagse werd, zoals eerder al vermeld, georganiseerd in het kader van het Genkse stadsproject De Genks. De stuurgroep kreeg dan ook een plaats binnen de structuur van De Genks. Dit betekent dat er een voortdurende wisselwerking was tussen de stuurgroep en het dagelijks bestuur van De Genks.

14

De stuurgroep was als volgt samengesteld: Paul Salmon, directeur Sociale Zaken stad Genk, Linda Boudry, directeur Kenniscentrum Vlaamse Steden, Jessie Van Den Heuvel, diensthoofd Dienst Diversiteit en Educatie, Sara Stegen en Yasemin Yilmaz, De Genks, Stef Steyaert van Leuvuur en Luc Verheijen van Kessels & Smit (beide heren stonden in voor de procesbegeleiding tijdens de tweedaagse workshop).

Vanuit de stuurgroep werden personen gericht aangesproken en uitgenodigd om deel te nemen aan de tweedaagse workshop. Op deze manier konden we een diverse deelnemersgroep samenstellen van 41 deelnemers, waarvan ongeveer de helft van verschillende Genkse stadsdiensten afkomstig was. De andere helft bestond uit participatiedeskundigen uit het hele Vlaamse land.

2.2 De methodiek

Het proces voor de tweedaagse workshop was geïnspireerd door de methodiek van een Appreciative Inquiry (A.I.) Summit². Deze succesvolle methode vertrekt van het basisidee dat je voor het ontwerpen van nieuwe aanpakken, ideeën en benaderingen beter kan vertrekken van zaken die succesvol zijn en werken in plaats van te analyseren waarom zaken niet werken. Het onderzoeken van succesvolle praktijken leidt tot de identificatie van werkzame factoren of succesfactoren die vervolgens als basis worden gebruikt om nieuwe ontwerpen of aanpakken te ontwikkelen. Tijdens het proces werden verschillende templates³ gebruikt om het denkwerk in goede banen te leiden. Zo bevatten de templates een aantal richtvragen.

In de A.I. methodologie vertrekt men meestal van eigen succesvolle ervaringen, hoe klein ook. Voor deze tweedaagse workshop beslisten we niet te werken met de A.I.. Dit omdat het net de bedoeling was van deze workshop om samen met externen, deelnemers van andere Vlaamse steden, na te denken over vier Genkse casussen en inspiratie te halen uit de goede praktijken uit deze steden. De keuze van de goede praktijken gebeurde in functie van de Genkse casussen: hoe beter de inhoudelijke aansluiting, hoe groter de kans op bruikbare input.

2 Meer info over de Appreciative Inquiry Summit: <http://www.socius.be/tiki-index.php?page=Waarderende+benadering>

3 Alle templates zijn in bijlage terug te vinden.

Tip 1:

Eerder dan bestaande methodieken klakkeloos te implementeren, biedt het aanpassen van methoden aan concrete doelstellingen en omstandigheden meer garantie op een goed proces.

De stappen die we tijdens de workshop chronologisch doorliepen, waren:

1. de presentatie en analyse in functie van de identificatie van succesfactoren binnen de externe casussen;
2. het uitwerken van de aanpakken van de Genkse casussen;
3. het verankeren van de verworven inzichten en evalueren.

15

Hierna volgt een volledige beschrijving van deze stappen.

Aansluitend op de verschillende processtappen, werd aan elke deelnemer gevraagd om een eigen, persoonlijke blog⁴ bij te houden. Hierop kon hij of zij tussentijds commentaar, reflecties, enz. noteren. De blog was ook een trigger om, tijdens de informele momenten, het gesprek tussen de deelnemers onderling verder te voeden.

Tip 2:

Het gebruik van een blog biedt voor deelnemers een houvast om eigen reflecties te maken bij het aan de gang zijnde proces.

Tegelijkertijd biedt het aan begeleiders een barometer voor het verloop van het proces en aan deelnemers een indirecte opstap om over hun reflecties uit te wisselen.

2.2.1. Verkennen van goede praktijken en bepalen van succesfactoren

Deze stap in het proces nam een groot deel van de eerste dag in beslag. Vier externe casussen werden ten gronde onderzocht om te komen tot patronen en factoren die deze successen hebben mogelijk gemaakt:

- het Keerpunt in Borgerhout (www.bredeschoolhetkeerpunt.be);
- de Centrale in Gent (www.decentrale.be);
- Zinnekeparade in Brussel (www.zinneke.org);
- handelsstraat Seefhoek in Antwerpen (www.antwerpen.be).

Tip 3:

Iets echt in de diepte onderzoeken en bespreken, lukt zelden met een grote groep. Beter is om kleinere groepjes te maken en korte interactieve sessies te doen. Op dezelfde tijdspanne zal je zo veel meer kennis kunnen delen dan in een grote groep.

Na een relatief korte plenaire presentatie kozen alle deelnemers in twee rondes van 45 minuten twee casussen naar keuze. In kleine groepen analyseerden ze de rode draden en werkende factoren. Om het geheel te structureren en het nemen van notities te vereenvoudigen, gebruikten we een template⁵ met ondersteunende vragen ter identificatie van de werkzame factoren voor de desbetreffende casus. De vragen waren gebaseerd op de 'critical incidents methode'⁶:

- Wat zijn zo de momenten waarop jullie dachten 'Ja, het is gelukt! We zijn er in geslaagd om op een goede manier burgers van een andere origine te betrekken'?
- Wat zijn volgens jullie de dingen die jullie écht anders doen dan op andere plekken, in andere processen en projecten?
- Wat is voor jullie zelf de meest bepalende factor voor het succesvol betrekken van burgers van een andere origine bij jullie initiatief/project/proces?
- Wat is/zijn jullie meest cruciale overtuiging(en) van waaruit jullie vertrekken in het opzetten en aanpakken van jullie initiatief/project/proces?
- Welke ideeën en overtuigingen hebben jullie overboord gegooid? Wat proberen jullie niet meer te doen?
- Wat is/zijn de link(en) tussen hoe jullie intern bezig zijn en zaken organiseren en wat jullie extern in de wereld zetten?
- Als je terugkijkt naar momenten waar het echt tegenzat of moeilijk was, wat heeft dan gemaakt dat jullie er toch voor zijn blijven gaan?

Na de lunch legden we alle inzichten samen, eerst in kleinere groepjes, vervolgens in een plenaire ronde. Hiervoor was een template⁷ ontworpen bestaande uit vier delen. Het palet aan 12 werkzame factoren dat op deze wijze ontstond, vormde de basis voor het ontwerpwerk voor de Genkse casussen.

De 12 succesfactoren hingen tijdens de tweedaagse omhoog in de ruimte. Op die manier vormden ze een soort van 'zwijgend' klankbord voor de ontwerpen van de Genkse casussen.

Tip 4:

Zorg ervoor dat resultaten zichtbaar in de werkruimte aanwezig blijven.

Deelnemers zullen op deze manier 'spontaner' verder bouwen op reeds gecreëerde inzichten.

2.2.2. Uitwerken van aanpakken voor Genkse casussen

Aan het einde van dag 1 en in de voor- en namiddag van dag 2 doorliepen de deelnemers deze stap in het proces. De vier Genkse casuseigenaars stelden hun casus voor en eindigden hun presentatie met een centrale vraag:

- Verenigingenparticipatie aan Winterslag Feest!: "Het wijkfeest Winterslag Feest, is een goedbedoeld initiatief dat er voor kiest om Genkenaren van diverse afkomst samen te brengen, maar het heeft bij de verenigingen, betrokken bij de organisatie, net de negatieve perceptie versterkt. Hoe kunnen we dit omdraaien?"

5 Bijlage : template 2 : ondersteunende vragen voor het bepalen van de succesfactoren

6 Meer info over de 'critical incidents methode' http://www.kessels-smits.com/files/Handout_Critical_Incidents_Methode.pdf

7 Bijlage : template 3 : het samenbrengen van succesvolle patronen en factoren

- Cultuuraanbod voor Genkenaren: “Hoe kunnen we, met het cultuurcentrum, een publiek bereiken dat de demografische afspiegeling van Genk beter benadert, rekening houdend met de ambities van het centrum én van de site C-mine? Hoe kunnen we binnen het cultuurbeleid van de stad andere actoren naast het cultuurcentrum aantrekken om als volwaardige partner mee het cultuuraanbod uit te tekenen en de verbreding van cultuurparticipatie te bewerken?”
- Deelname aan het aanbod van Dienst Jeugd: “Hoe jongeren van andere origine meer betrekken bij het workshopaanbod van de Dienst Jeugd?”
- Handelarenparticipatie in de Vennestraat: “Hoe van trekker naar ondersteuner gaan in het contact met en de deelname van de handelaars in de Vennestraat?”

Naargelang de interesses van de deelnemers werden werkgroepen gevormd die elk, rond de specifieke vraag van de Genkse medewerkers, ideeën en aanpakken ontwikkelden. In een eerste stap werd een scherpe en provocatieve ambitie⁸ (affirmative topic⁹) geformuleerd. Deze ambitie vormde dan een antwoord op de vraag: wanneer ben je tevreden? In een tweede stap kwamen de groepen via ‘rapid prototyping’¹⁰ (een methodiek die het associatief denken ondersteunt) tot een eerste ontwerp van mogelijke aanpakken. Dit ontwerp werd voorgesteld aan de andere deelnemers die feedback konden geven. Na een tweede ontwerpronde werd het eindresultaat plenair gepresenteerd, telkens met een korte afsluitende gedachtewisseling.

Tip 5:

Het gebruik van aantrekkelijke, goed gestructureerde templates helpt deelnemers om (1) hun gesprek en denken te oriënteren en (2) op een collectieve manier aan een gemeenschappelijk doel te werken. Templates vermijden dat men afdwaalt.

2.2.3. Verankeren en evalueren

In de tweede helft van dag twee werd aan iedere deelnemer gevraagd om voor zichzelf de voornaamste conclusies en/of verworven inzichten op zijn blog te noteren. Op basis van deze notities voerde iedereen een afrondend gesprek met 2 à 3 andere deelnemers (speed sparren¹¹). Via een kringgesprek hielden we tot slot een afsluitende evaluatieronde.

⁸ Bijlage : template 4 : bepalen van de provocatieve ambitie

⁹ Meer info over ‘affirmative topic’ : <http://www.clevelandconsultinggroup.com/articles/appreciative-inquiry.php>

¹⁰ Meer info over de methode ‘rapid prototyping’ : http://www.protolab.be/downloads/kunststofenrubber_februari2008_rapidprototyping.pdf

¹¹ Meer info over ‘speed sparren’ : http://www.kessels-smit.com/files/Speed_sparren-kort1.pdf

3. Twaalf sleutels tot succes

Tijdens de tweedaagse werden enkele casussen uit andere steden voorgesteld. Het ging om goede praktijkvoorbeelden, initiatieven waarbij de participatie van mensen van andere origine wel geslaagd was. Na het verkennen van deze externe casussen, kregen de deelnemers de opdracht om op zoek te gaan naar succesfactoren.

3.1 Ingesteldheid van de professional

- In staat zijn om boven de radar te vliegen: open, authentiek, onbevangen, gepassioneerd en bevlogen.
- Voeling hebben met de leefwereld van de doelgroep en vertrekken vanuit deze leefwereld. Dit veronderstelt dat de professional de doelgroep goed kent.
- Elkaars waarden respecteren. Dit wil niet zeggen dat je zomaar in alles moet meegaan.
- Realistisch blijven en haalbare verwachtingen voorop stellen.
- Niet te veel denken maar vooral ook doen.
- Tijd maken voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie.

20

3.2 Netwerken onderhouden

- Via face to face contacten;
- Rechtstreeks aanspreken;
- Beschikken over een netwerk (intern en extern);
- Veldwerk naar de verschillende doelgroepen toe.

3.3 Gemeenschappelijkheden bepalen

Wat zijn waarden, doelen, verlangens die we delen?

3.4 Oplossingsgericht werken

Oplossingen eerder faciliteren dan claimen.

3.5 Voor de hele gemeenschap werken

Het is de expliciete opdracht om voor de hele gemeenschap te werken en hiervoor dus tijd en de nodige keuzes te maken. Het is niets dat je er bij neemt, maar iets dat op de eerste plaats komt.

3.6 Duurzaamheid

Participatie is niet vrijblijvend: wat doe je en waarom doe je iets?

3.7 Conflicten niet uit de weg gaan

- De overtuiging delen dat conflicten een betere oplossing mogelijk maken.
- Leren omgaan met spanningen en conflicten.
- Ruimte laten voor conflict en confrontatie. Conflicten moeten niet onmiddellijk gesust of bemiddeld worden. Op voorwaarde weliswaar dat er een minimum aan respect is voor elkaar.

3.8 Verschil tussen proces en product

Het is van belang beiden te leren zien. Dit betekent dat mislukken mag, op voorwaarde dat hieruit geleerd wordt. Zelfreflectie leidt tot leerpunten.

21

3.9 Drempels en uitsluitingmechanismen herkennen

Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en zich thuis en veilig voelen. Daarom is het belangrijk enerzijds bewust te zijn van bestaande uitsluitingsmechanismen en anderzijds achter- (bijvoorbeeld taal) en onderliggende drempels te kennen, erkennen en herkennen.

3.10 Duidelijke doelen stellen en durven veranderen

Ook al doet veranderen soms pijn.

3.11 Investeren in kinderen en jongeren

Het creëren van een participatiebereidheid start best al vroeg. Investeren in de participatie van jonge mensen binnen verschillende domeinen, werpt later zijn vruchten af.

3.12 Keuzevrijheid

Zorg ervoor dat iedereen een keuze kan maken om al dan niet te participeren (informereren, aanbod, ... enz.). Participatie is een keuze, geen plicht.

4. De Genkse casussen

In overleg met de stuurgroep en het dagelijks bestuur van De Genks werden een aantal stadsdiensten gericht aangesproken. We vroegen hen of ze, wat betreft de participatie van Genkenaren, met een ei zaten. Bij het benaderen van deze diensten hielden we twee elementen in ons achterhoofd:

- Is de urgentie groot? Niet alleen voor de dienst zelf, maar ook voor het gehele stadsbestuur.
- Is er een goed evenwicht tussen de diensten uit de 'zachte' en 'harde sectoren' van de stadsorganisatie?

We contacteerden één medewerker per dienst/sector, meestal een diensthoofd of de directeur. Samen met de diensten die positief op onze vraag tot samenwerking ingingen en de externe procesbegeleiders, werkten we een voortraject uit. Tijdens dit voortraject stond het bepalen en scherp stellen van de centrale vraagstelling van het betrokken participatievraagstuk centraal.

Per Genkse casus vind je hierna een toelichting van de casus, een beschrijving van het voortraject, het oplossingsgerichte denkproces dat tijdens de tweedaagse doorlopen werd en het actieplanvoorstel.

4.1 Casus Dienst Cultuur

Participatie van Genkenaren van Turkse en Marokkaanse origine aan het aanbod van het C-mine cultuurcentrum

Inleiding

Het participeren van burgers aan het stedelijke aanbod in ruime zin kan zich op verschillende manieren uiten, onder meer onder de vorm van 'cultuurparticipatie'. Omdat het C-mine cultuurcentrum de grootste en meest zichtbare culturele actor in Genk is, wordt al snel geponeerd dat 'weinig Genkenaren aan cultuur participeren'. Deze stelling is natuurlijk wat kort door de bocht. Maar we kunnen anderzijds niet ontkennen dat het C-mine cultuurcentrum weliswaar een omvangrijk publiek bereikt waarvan 60% Genkenaren. Dit publiek is echter nog onvoldoende een demografische afspiegeling van de Genkse bevolking. Kunnen we dat verhelpen?

25

Het dagelijks bestuur van De Genks en de betrokken diensten kozen deze casus als een van de onderwerpen om tijdens de tweedaagse workshop een denkproces rond op te bouwen. Enerzijds omdat het bestuur op zoek wil gaan naar oplossingen om de cultuurparticipatie, zeker bij specifieke (lees : met andere etnische afkomst) groepen van Genkenaren te verhogen. Anderzijds blijkt cultuurparticipatie zeker een mogelijk opstap naar een sterkere algemene participatieattitude bij de burger. Zo kan het verhogen en verbreden van de cultuurparticipatie nieuwe perspectieven scheppen op vlak van de algemene burgerparticipatie.

Vooraleer we overgaan tot een beschrijving van het denkproces, is het van belang om de positie van het C-mine cultuurcentrum in het Genkse cultuurdomein te schetsen.

C-mine, de locatie van het cultuurcentrum, is de culturele, creatieve en recreatieve site van de stad Genk. De gebouwen van de voormalige steenkoolmijn van Winterslag, een Genkse wijk, dienden als basis voor deze site. Met de nieuwe invulling van de steenkoolmijn kreeg Genk ook een heuse culturele trekpleister, waar innovatie en creativiteit hoog in het vaandel worden gedragen. Naast het cultuurcentrum vind je er ook het designcentrum, een onthaalcentrum met een eigen toeristisch aanbod op de site, een bioscoop, een faculteit van hoger kunstonderwijs, een binnenspeeltuin, restaurants en een atelier van een kunstenaar. Het cultuurcentrum werd geopend in 2010. Sinds zijn start heeft het cultuurcentrum een sterke reputatie kunnen opbouwen als cultuurcentrum in de categorie A. Binnen de culturele sector geldt het cultuurcentrum als een kunstenhuis met een bijzonder profiel en met een sterke inbedding in de lokale context. Hiervoor won het (samen met de sector cultuur van Genk) de Cultuurprijs voor Lokaal Cultuurbeleid 2012 van de Vlaamse Gemeenschap.

Verduidelijking van het participatievraagstuk

Het cultuurcentrum heeft een regionale aantrekkingskracht en het bereikt ongeveer 30 % van de Genkenaren. De gemiddelde cultuurparticipant is – zoals algemeen geweten – ook in Genk 'Vlaams, dertiger, hoger opgeleid en behoort tot de middenklasse', met andere woorden een specifiek segment van de bevolking. Maar Genk is een multiculturele stad en de diversiteit van de Genkse bevolking (48% is van andere origine) vinden we niet terug in het bezoekersbestand van het C-mine cultuurcentrum.

Het cultuurcentrum zelf stelt al enkele jaren vast dat, op vlak van participatie van Genkenaren van Turkse of Marokkaanse origine, het centrum laag scoort (met uitzondering uiteraard van de schoolprogrammatie). Uit een eerder onderzoek van de stad naar de gekendheid van de stedelijke communicatie bij Genkenaren van andere origine, bleek dat haast niemand van de doelgroep het C-mine cultuurcentrum kent. De meeste respondenten linkten C-mine met de bioscoop. Is het cultuurcentrum dan zo onbekend voor de meeste Genkenaren? Hier is nuancering nodig. We merken bijvoorbeeld dat bij doelgroepactiviteiten, de participatie van deze groepen wel omhoog gaat. Dit geldt zeker voor de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen.

Procesreflectie:

Bij het uitwerken van deze casus hebben we verschillende inhoudelijke keuzes moeten maken. Het vooraf helder stellen van de centrale vraag is van belang voor de output van het denkproces. Om een brede scope te behouden, hebben we beslist om het cultuurcentrum eerder te zien als 'locatie waar cultuur een plek krijgt' en dus niet louter als een aanbieder van cultuur te beschouwen. De stadsdiensten waren van meet af aan overtuigd van de meerwaarde om, in het kader van het verhogen van de participatiegraad en het verlagen van participatiedrempels, de deur open te zetten voor externe en interne partners en deze partners ook elk hun verantwoordelijkheid te geven. Werken aan cultuurparticipatie is dus een integraal verhaal van het hele Genkse (cultuur)veld.

Aanpak van het participatievraagstuk: Het voortraject

In de voorbereidingen naar de tweedaagse workshop werd het managementteamlid verantwoordelijk voor de sector Cultuur nauw betrokken. Ook het verdere verloop van het denk- en werkproces tijdens en na de workshop gebeurde in samenwerking met het afdelingshoofd.

Naar aanleiding van onze vraag om mee te werken aan de tweedaagse workshop formuleerde ze drie voorstellen van te bespreken casussen:

- 'Participatie en kunst in de openbare ruimte': Een kunstwerk op een publieke plek is veel meer dan alleen maar een kunstwerk. Best gaat er een heel proces aan vooraf waarbij de betrokkenheid en participatie van de bewoners van belang is. Maar hoe krijg je van meet af aan de burgers mee? Hoe kan je ervoor zorgen dat het kunstwerk hen aanspreekt en ook 'iets van hen' wordt? Hoe kan bovendien een kunstwerk de gekozen locatie meer duiden, meer leesbaar en meer beleefbaar maken? Deze locatie is daarbij van de mensen zelf, in de eerste plaats van de omwonenden en de direct betrokkenen.
- 'Participatie aan het ruime aanbod op C-mine (gekozen casus).'
- 'Participatie aan het project Vertel Genk Vertel (sociaal-artistiek project): In samenwerking met een auteur en een kunstenaar worden onder de Genkse bevolking verhalen verzameld. De focus gaat hierbij uit naar belangrijke 'levensmomenten'. Het uiteindelijke product is een tentoonstelling, een verhalenbundel en een theaterstuk.

Het dagelijks bestuur van De Genks en de stuurgroep die naar aanleiding van deze tweedaagse werden opgericht, hebben uiteindelijk uit deze drie voorstellen één casus gekozen.

Het participatievraagstuk dat vanuit de sector Cultuur behandeld zou worden was de casus van het C-mine cultuurcentrum.

Procesreflectie:

De urgentie van dit participatievraagstuk was hoog. De mijnsite was immers een plaats waar bijna alle Genkenaren werkten. De transformatie van de mijnsite naar C-mine dreigde echter die brede gedragenheid niet langer te weerspiegelen. Het bestuur zag al enige tijd de noodzaak om te zoeken naar oplossingen voor de participatiedrempels die veel Genkenaren van Turkse en Marokkaanse origine ervaren. Natuurlijk hebben ook andere cultuurcentra met gelijkaardige vraagstukken te kampen, maar C-mine op de mijnsite moet de vroegere verbondenheid blijven/opnieuw genereren. De noodzaak om op zoek te gaan naar oplossingen was groot en de tweedaagse leverde de juiste experimentele setting om daarover na te denken.

27

Tijdens het voortraject werd deze casus verder uitgewerkt. Samen met de casusmanager werd bovendien bepaald welke verwachtingen zij als afdelingshoofd Cultuur ten aanzien van de tweedaagse workshop en haar casus had. We zochten een antwoord op de vragen 'wanneer zijn we wat betreft de casus Cultuur tevreden? Welke output verwachten we?'. De cultuurbeleidscoördinator formuleerde daartoe twee centrale vragen:

- "Hoe kunnen we, met het cultuurcentrum, een publiek bereiken dat de demografische afspiegeling van Genk beter benadert, rekening houdend met de ambities van het centrum én van de site C-mine?"
- "Hoe kunnen we binnen het cultuurbeleid van de stad andere actoren naast het cultuurcentrum aantrekken om als volwaardige partner mee het culturaanbod uit te tekenen en de verbreding van cultuurparticipatie te bewerken?" Aanvullend op deze vraag wilden we na de workshop ook weten hoe we van dit participatievraagstuk een stadsbreed verhaal konden maken want ook andere stedelijke diensten kunnen een rol spelen in het verhogen van de cultuurparticipatie van Genkenaren van Turkse en Marokkaanse origine.

Wanneer cultuurparticipatie onderwerp van gesprek is, bestaat het gevaar om te vervallen in een discussie over 'wat is cultuur' en 'wat is cultuurparticipatie?' Om te vermijden dat we tijdens de tweedaagse terug in deze discussie vervallen willen we hier alvast enkele uitdagingen benoemen zodat ze het debat niet zouden overheersen:

- Ten eerste is er de uitdaging duidelijk te krijgen welke definities van cultuurparticipatie er zijn en welke wij gaan gebruiken. Eén definitie steunt op de klassieke cultuurparticipatie (i.e. bezoeken van podiumkunsten, exposities, ... met andere woorden de gesubsidieerde kunsten). Een andere definitie spreekt eerder over een sociaal-culturele maatschappelijke participatie (i.e. naar een muziekvoorstelling van je dochter in de school gaan tot een activiteit in het parochiehuis).
- Ten tweede moeten we uitklaren waar we naar toe willen: participatieverbreding of participatiespreiding.

Participatieverbreding mikt erop de publiekssamenstelling een afspiegeling te laten zijn van de bevolking. Maar hoe vullen we die afspiegeling in?

- Multicultureel: een participatie van de demografische groepen van Genk in verscheidene (doelgroepgerichte) activiteiten (=participatieverbreding).

Dit vraagt vooral een doelgroepenprogrammering en een afstemmen van het aanbod op de vraag.

en/of

- Intercultureel: een participatie van de Genkse bevolking in een 'mix' van (etnische) doelgroepen (=participatiespreiding).

Participatiespreiding heeft als doel de cultuurparticipant te laten deelnemen aan zoveel mogelijk cultuur én kunsten, hoge en lage culturele activiteiten en doet beroep op het activeren en vergroten van culturele competenties.

- Tot slot kunnen we de discussie maar eerlijk voeren als we helder maken wat inzake cultuurparticipatie de opdracht van een cultuurcentrum en van het C-mine cultuurcentrum in Genk is en zou moeten zijn: een cultuurcentrum met als taak het (hoog)culturele erfgoed en kunsten te waarborgen en aan te bieden en/of een cultureel centrum met een sociaal-culturele, gemeenschap-svormende rol? Beide, zou je snel kunnen zeggen, en dat klopt. Maar we moeten ons ervan bewust zijn dat:

- Het C-mine cultuurcentrum een cultuurcentrum categorie A is. Van een A-centrum wordt verwacht dat het de culturele wervingskracht van Genk vergroot. 40% van het publiek komt inderdaad van buiten Genk (straal van 30 km). Uit de participatiesurvey's blijkt echter dat hoe groter de afstand, hoe meer het publiek 'vernauwt' of m.a.w. hoe gelijkjer de publiekssamenstelling, dus hoe moeilijker de participatie-verbreding.
- Het cultuurcentrum is onderdeel van en heeft een opdracht in C-mine, een site met high level en innovatieve uitstraling.
- Van het cultuurcentrum wordt dus zeker verwacht dat het het (hoge) culturele erfgoed en het (hoge) culturele cultuur/kunstaanbod aanbiedt.

Dus eerder participatiespreiding dan verbreding.

Terecht moet dan de vraag gesteld worden – en dat is onderdeel van de casus – of het cultuurcentrum zijn functies moet herdenken of hermoduleren in de Genkse culturele context en hoe dit te rijmen valt met de gegevens en de gemaakte beleidskeuzes.

De participatiesurvey's tonen aan dat de kans tot cultuurparticipatie samenhangt met een aantal factoren, waaronder:

- een aantal socio-demografische kernmerken (leeftijd, geslacht, taakinhoud, opleidingsniveau, gezinsstatus en woonplaats);
- de cultuurparticipatie van de ouders;
- de impact van cultuureducatie op school, zowel receptief als actief;
- de eigen 'kapitaalcumulatie'. Er bestaan namelijk drie vormen van persoonlijk kapitaal. De kans om te participeren aan receptieve culturele activiteiten blijkt samen te hangen met de mate waarin men zélf zijn economisch, sociaal en vooral cultureel kapitaal heeft opgebouwd.
 - Wie bijvoorbeeld de kunstacademie volgde (cultureel kapitaal) heeft meer kans om meer te participeren aan culturele activiteiten.
 - Wie een groot sociaal netwerk heeft (sociale kapitaal) heeft zelf een grotere kans om meer receptief en actief te participeren.
 - Het subjectieve inkomen (economisch kapitaal) heeft slechts een kleine invloed, namelijk enkel bij de allerlaagste inkomens en minder tot niet bij gemiddelde en hoge inkomens.

Maar er zijn ook factoren die de kans op cultuurparticipatie belemmeren. De belangrijkste participatiedrempel is de motivatiedrempel en daarbinnen vooral de 'sociale dimensie' van de motivatie. Deze bepaalt zeer sterk de positieve dan wel negatieve perceptie van een culturele activiteit.

De sociale dimensie van de motivatie omvat twee onderdelen:

- hoe men zichzelf ten opzichte van een culturele activiteit ziet enerzijds,
- en hoe men de culturele activiteit binnen de maatschappelijke context beoordeelt anderzijds.

Zo blijkt heel vaak dat niet-participanten het brede en gevarieerde aanbod van culturele activiteiten positief beoordelen (er is dus wel zeker een groot draagvlak voor de gesubsidieerde cultuur in Vlaanderen) màr zichzelf daar "niet toe geroepen voelen", "dat is niets voor mij", "ik hoor daar niet thuis". In Genk horen we dit ook, onder meer bij de burgers met een andere etnische origine. De sociale perceptie van cultuur is sterk "positieafhankelijk", er is wel degelijk een dominante cultuur en de vraag stelt zich dan hoe een cultuurwerker hierop kan inwerken.

De tweedaagse: oplossingsgericht werken rond het cultuurparticipatievraagstuk

Na de voorstelling van de Genkse casus vormden enkele enthousiaste deelnemers aange trokken samen met een aantal vertegenwoordigers van de Genkse sector Cultuur een werkgroep dat op zoek zou gaan naar concrete handvaten en oplossingen voor het vraagstuk.

De casusmanager formuleerde haar vraagstuk op een toepasselijke manier: "Hoe moet de dienst omgaan met de spreidstand tussen enerzijds de ambities van een type A cultuurcentrum en van de site C-mine met zijn internationale uitstraling en de steeds groter wordende behoefte aan een Genks draagvlak, de inbedding in de Genkse samenleving en het vinden van manieren om drempelverlagend te werken anderzijds?".

De werkgroep 'Cultuur' bestond tijdens de twee dagen uit Emmy Vandersmissen, cultuurbeleidscoördinator stad Genk; Veerle Van Bun, directeur C-mine cultuurcentrum stad Genk; Gert Philippeth, netwerkmanager Dienst Cultuur stad Genk; Geertje Descheemaecker, bibliothecaris stad Genk; Robert Kaerts, netwerk ontmoetingen stad Antwerpen; Said Ait Aadi, stichter van G-force Genkse jongerenvereniging; Ganaël Vanlokeren, architecte Dienst Ruimtelijke Ordening en Woonbeleid stad Genk en Yasemin Yilmaz, stafmedewerker samenlevingsmodel Dienst Diversiteit en Educatie stad Genk.

Procesreflectie:

De samenstelling van de werkgroep was in zekere zin bepalend voor de output die na de tweedaagse op tafel lag. Het feit dat de deelnemende medewerkers van de sector Cultuur allemaal in deze werkgroep zaten, is eveneens een bepalende factor geweest. Het was echter wel zo dat de deelnemers zelf hun werkgroep konden kiezen. Een gemiste kans vanuit de procesbegeleiding? Anderzijds betekende de deelname van deze cultuurwerkers ook een intern denk- en groeiproces dat de visie op cultuurbeleving en -participatie binnen de (instellingen van de) sector mee vorm gaf en geeft.

Stap 1: Komen tot een heldere analyse van de casus

Nadat de casus in grote lijnen werd voorgesteld door de cultuurbeleidscoördinator, werd de werkgroep samengesteld en volgde een grondige analyse van de casus. Al snel vond de werkgroep dat het beleid te zeer de nadruk legt op cijfers. Zo wordt het cultuurcentrum geappelleerd op de lage scores dat het op vlak van diversiteit haalt. Dit zorgt ervoor dat, wanneer het gesprek over diversiteit en het cultuurcentrum wordt opgestart, het gesprek vaak eenzelfde richting uitging die de analyse bemoeilijkte. Er werd gesteld dat het cultuurcentrum geen doelgroepenprogrammatie aanbiedt (noch wenst aan te bieden) maar een breed en kwalitatief programma waar een intercultureel publiek op af komt. Is dit realistisch? (zie hierboven: positieafhankelijkheid). Het behouden van de A-centrumstatus én daarbij een intercultureel publiek bereiken werd niet gezien als een 'en-verhaal'. Het cultuurcentrum gaf aan al te voorzien in een mix van hoge kunsten en socio-artistieke projecten. Hebben we op dat vlak onze limiet bereikt en is een andere combinatie onmogelijk gezien het kader dat van een type A-centrum voorgelegd wordt?

Tevens werd gesteld dat het cultuurcentrum één van de cultuur actoren en bovendien de meest zichtbare culturele actor (cultuuraanbieder) is in Genk. Dat betekent dat het cultuurcentrum een grote verantwoordelijkheid heeft om de cultuurparticipatie te doen slagen. En dat betekent ook dat het beleid daaromtrent hoge verwachtingen heeft.

Daarom vond de werkgroep dat het belangrijk is om, naast het cultuurcentrum, externe spelers aan te trekken en/of op te waarderen en een plaats te geven binnen het cultuuraanbod en de cultuurbeleving in Genk. En vermits het cultuurcentrum een interessante speler is met heel wat aantrekkingskracht, ligt ook bij het cultuurcentrum als onderdeel van het gemeentelijke lokale cultuurbeleid, een opdracht om deze externe spelers aan te trekken, te leren kennen, mee samen te werken, ... enz.

Procesbegeleiding:

In het proces kwam een keerpunt toen het cultuurcentrum de defensieve opstelling positief 'omdraaide' met het engagement om de lokale betrokkenheid en een diverse cultuurparticipatie effectief te bewerken. Eveneens merkten we dat alle leden van de werkgroep het er over eens waren dat het een opdracht is van de Genkse ambtenaar om de 'diversiteitsklik' te maken.

Stap 2: op naar een duidelijk geformuleerde provocatieve ambitie

Procesreflectie:

De overgang naar deze stap was mogelijk omdat een van de deelnemers uit het werkgroep de volgende vraag voorlegde aan de werkgroep: "Welke heilige huisjes voorkomen inclusie en sluiten uit? Willen we deze heilige huisjes dan überhaupt behouden?"

De werkgroep kreeg de opdracht om een provocatieve ambitie te formuleren waarbij duidelijk werd waar de dienst binnen de casus op uit is. Een provocatieve ambitie omvat idealen gecombineerd met praktisch uitvoerbare ideeën. Het programma van de tweedaagse bepaalde dat dag 1 beëindigd zou worden met een heldere provocatieve ambitie.

Deze werkgroep stond op dag 1 nog niet zo ver.

Grotendeels omdat er lichte onenigheid was over hoe een cultuurcentrum kan omgaan met de spreidstand waar vele culturele centra mee te kampen hebben.

Procesreflectie:

Het formuleren van een heldere provocatieve ambitie kende een doorbraak toen bovenstaande vraag in de groep werd gegooid. Tijdens de vorige fase van de tweedaagse werd al gauw duidelijk welke heilige huisjes het Genkse cultuurveld en –centrum bepalen. Maar het was eveneens klaar dat de diversiteit in de Genkse samenleving realiteit is, de realiteit waarbinnen het cultuurbeleid en het cultuurcentrum zich moeten (her)positioneren.

31

De provocatieve ambitie van de casus C-mine cultuurcentrum werd op basis van volgende kantlijnen uitgetekend:

- Het programma van een cultuurcentrum moet volledig en inclusief zijn
- Alle interne en externe partners moeten betrokken worden, hun rol moet duidelijk zijn
- Elke partner neemt ook effectief zijn rol op
- Cultuurparticipatie wordt gezien als een hefboom tot maatschappelijke participatie

De werkgroep kwam also tot de volgende provocatieve ambitie:

“In voortdurende wisselwerking, wederzijdse ondersteuning en versterking ontstaat een omvangrijk palet van culturele actoren en zeer divers (socio-cultureel) aanbod in Genk waarbij de cultuurparticipanten een afspiegeling zijn van de demografische samenstelling van Genk.”

Procesreflectie:

Al tijdens het voortraject was duidelijk dat andere interne en externe partners een rol kunnen en moeten spelen bij de aanpak van dit participatievraagstuk. Dit werd tevens bevestigd tijdens de analyse van de casus

Algemene doelstelling

Het cultuurcentrum heeft een unieke en Genks gefundeerde en geïnspireerde werking, mede dankzij sterke banden met andere Genkse culturele actoren.

Andere – meer - actoren, zowel stedelijke als externe, zijn sterk en geprofileerd aanwezig in het culturele werkveld in Genk.

Stap 3: rapid prototyping: outside of the box-denken als basis voor het uitwerken van concrete acties

Procesreflectie:

Gezien het moeizame traject dat deze werkgroep had afgelegd om te komen tot een provocatieve ambitie, was dit geen evidente opdracht.

De werkgroep moest naar de volgende fase op 1 lijn komen te staan om zo actievoorstellen te formuleren. Op basis van deze oefening kregen innovatieve ideeën wel een kans.

In het kader van de cultuurcasus bracht deze methodiek de volgende elementen naar boven:

- De vaststelling dat er in Genk verschillende 'ivoren torens' bestaan;
- Subculturen zijn crème brûlée;
- Blijf het individu zien in de anonimiteit;
- Wil, kan, moet iedereen genken? ;
- Behulpzaamheid komt soms uit een onverwachte hoek;
- Barsten hebben ook hun schoonheid, perfectie kan niet;
- Zoek kennismaking met andere, nieuwe kanalen;
- Ga oprechte, authentieke contacten aan;
- Als de stad zich wat meer terugtrekt, openen straatjes zich gemakkelijker vanzelf.

Een belangrijke basislijn voor de werkgroep was het feit dat oprechte openheid, authentieke, persoonlijke contacten nodig zijn voor het werken aan participatie. Hierbij is het uitermate van belang dat de stadsmedewerkers vanachter hun bureau komen. Op basis van deze elementen werden acties uitgewerkt. Die hierna volgens realiseerbare termijn worden opgelijst.

Voorstellen van korte termijnacties (2012 – 2013)

Acties met betrekking tot het eigen aanbod:

- 20 % van de werkingsmiddelen van de sector Cultuur wordt vanaf 2013 ingezet om het aanbod af te stemmen op de Genkse context. Om deze context te verkennen en te benoemen wordt een voortraject opgezet (vb.100 ambtenaren gaan met 4 vragen op pad).
- Organisatie van een (jaarlijkse) Genkse maand: gedurende 1 maand van het seizoen (of 4 x 1 week of 4 weekends of...) biedt het cultuurcentrum het podium aan Genkse organisatoren. De uitdaging ligt erin om de 'talenten' te detecteren en uit te nodigen, interessante projecten te vinden, activiteiten met potentieel op te zoeken en te begeleiden naar een podiumwaardige performance, kansen tot samenwerking/co-producties te zien en aan te grijpen, dynamische partners te vinden in Genk, die de organisatie als geheel of afzonderlijke projecten mee willen trekken, actief deelnemers te zoeken, hiermee een proces aan te gaan,...etc.

Nodig hierbij is een breed en zeer vertakt netwerk van medewerkers waarbij ieder een rol te spelen heeft: derden (intendant), stedelijke diensten (Dienst Wijkontwikkeling, Cel Gemeenschappenvorming, DKO (Deeltijds Kunstonderwijs), Dienst Diversiteit en Educatie, Dienst Economie, Dienst Evenementen,... dragen, vanuit hun 'insteek' deze initiatieven. Ieder heeft een opdracht, waaraan consequenties zijn verbonden en waarvoor keuzes moeten/zullen gemaakt worden.

Omgaan met het receptief aanbod/relatie met derden

- Er worden portfolio's omtrent de nieuwe samenwerkingsmogelijkheden samengesteld. Elke stedelijke instelling/dienst stelt zijn portfolio samen met daarin o.m.: hoe kunnen wij – anders en vernieuwend t.o.v. de huidige samenwerkingsformules - samenwerken met derden (receptieve gebruikers, externe organisaties)? Wat zijn daarbij voor ons mogelijkheden, voorwaarden, grenzen, bezorgdheden, wensen en verwachtingen, opdrachten? Wat is onze rol als instelling daarin? Wat investeren wij daarin, wat niet? En waarom wel/niet? Hoe kunnen we hierin verder gaan dan tot nu toe?

- Per discipline wordt een gespreksplatform ontwikkeld. Deze is bovendien interdienstelijk, intersectoraal en extern samengesteld. Bedoeling van deze platformen is:
 - Het werken aan de vertrouwensrelatie, opbouwen van de contacten, netwerken, authentieke en open communicatie mogelijk maken, openheid in de agenda's en doelstellingen (bij samenwerkingsverbanden);
 - Creëren van betere toegankelijkheid;
 - Mogelijk gezamenlijk uitwerken van concrete projecten;
 - Bespreken/bediscussiëren van de portfolio's;
 - Netwerken delen;
 - ...etc.

Buiten het aanbod treden

- Eén bijkomend buurtproject per seizoen (een brede samenwerking tussen interne en externe partners en betrokkenen) – proces én product zijn belangrijk.

Communicatie

- De communicatie dienen we lokaal aan te pakken via sleutelfiguren en netwerken.
- We voeren een analyse: zijn onze methodes aangepast aan het algemene én specifieke binnen de Sector Cultuur en de stad in het algemeen?
- Minstens 20 % van de stedelijke communicatiemiddelen zou doelgroepspecifiek ingezet en getoetst moeten worden.
- Receptieve evenementen (bijvoorbeeld 'te gast in C-mine' worden mee gecommuniceerd in de andere culturele locaties in Genk (de schouwburg in het centrum van Genk en het Casino in Waterschei)

Voorstellen van lange termijn doelen

- Sterker inzetten op locatie- en participatieprocessen;
- Sterker inzetten op crossover projecten. Hiermee bedoelen we dat activiteiten, creaties, co-producties,...etc erop gericht zijn om het beste uit meerdere werelden samen te brengen en artistiek te verwerken.

Procesreflectie:

Bij dit alles dienen een aantal randvoorwaarden gerealiseerd te worden
De dienstindeling/werkcultuur van heel de stedelijke organisatie moet aangepast worden aan de nieuwe doelstelling.

4.2 Casus Dienst Economie

Participatie van handelaars bij de conceptuele en ruimtelijke ontwikkeling van de Vennestraat

In een stad als Genk kunnen de lokale handelaars een belangrijke rol spelen. Ze dragen bij tot de plaatselijke economie en kunnen de stuwende kracht achter lokale activiteiten en evenementen vormen. Veel Genkse handelaars en zelfstandigen zijn verenigd in een van de zeven handels- en ondernemingsverenigingen. Ook in de winkelstraat die tijdens de tweedaagse workshop onderwerp van analyse was, is een handelsvereniging actief.

34

Sinds enige tijd zet het Genkse stadsbestuur in op de herwaardering van de Vennestraat, een straat met een specifiek karakter en uitstraling. De winkelstraat wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan kruidenierszaken en eettentjes. Hetzelfde geldt voor de bewoners van de straat. Tijdens de periode van de steenkoolontginning floreerde deze oude winkelstraat, die in het verlengde van het mijnterrein van Winterslag ligt. Na de sluiting van de mijnen kwam de straat wat in verval. Met een toenemende leegstand tot gevolg. Enkele jaren geleden kreeg het mijnterrein van Winterslag een nieuwe bestemming: C-mine werd een site waar cultuur, innovatie, recreatie en design elkaar ontmoeten (zie ook de casus Cultuur). Aansluitend zet de stad al enige tijd ook in op de Vennestraat. Verschillende acties en initiatieven, die in de Vennestraat worden opgezet, hebben tot doel de handelstraat opnieuw in ere te herstellen. Hierbij wil de stad rekening houden met de bestaande handelsactiviteiten, de eigenheid van de winkelstraat, trends en ontwikkelingen in de maatschappij en de ontwikkelingen in de naburige omgeving zoals de uitbouw van C-mine en het masterplan voor de heraanleg van de Vennestraat.

Naast de uitbouw op ruimtelijk vlak, werkt het stadsbestuur ook aan de conceptuele ontwikkeling van de Vennestraat. De stad wil de straat uitbouwen tot een 'Straat van de zintuigen', een koepelconcept dat verwijst naar de verschillende zintuigen:

Zien (de stad streeft naar een unieke uitstraling van de Vennestraat, o.a. door middel van sfeerverlichting, straatmeubilair en groen in het straatbeeld); Smaken en ruiken (voeding is het centrale thema); Horen en voelen (door middel van sfeermuziek en meer terrasjes wil de stad in de straat een zuiderse sfeer creëren). Het concept 'Straat van de zintuigen' is doorheen de jaren gegroeid en is de voedingsbodem geweest voor verschillende acties en evenementen in de winkelstraat. De uitbouw van dit concept moet van de Vennestraat een heuse trekpleister maken, waardoor de aansluiting met de C-mine site ook wordt versterkt.

Verduidelijking van het participatievraagstuk

De stad beschouwt de aanwezige handelaars van de Vennestraat als waardevolle partners. De visienota die de Dienst Economie met betrekking tot de uitbouw van de Vennestraat uitwerkte, stelt 'de participatie en integratie van de aanwezige handelaars van andere origine' als een van de belangrijkste doelstellingen voorop.

De handelsvereniging van de Vennestraat bestaat uit 4 handelaars van Belgische origine en een handelaar van Italiaanse origine. In de straat huist echter een grotere diversiteit onder de handelaars.

Zo telt de straat ook een tiental cafés, eetgelegenheden, kruidenierszaken/bakkerijen waarvan de uitbater van Turkse origine is en een vijftal Italiaanse restaurants en kruidenierszaken. De handelsvereniging zal in 2013 een nieuw bestuur aanstellen. Dit is een opportuniteit om ook handelaars van andere origines aan te trekken om mee te werken aan de uitstraling van de straat.

Procesreflectie:

Uit de gesprekken met de winkelstraatmanager en het diensthoofd van de betrokken dienst werd duidelijk dat, ondanks de beperkte participatie van handelaars van Turkse of Marokkaanse origine aan formele structuren, er wel een nauw contact is tussen de handelaars en de stad. Externe organisaties zoals Stebo bleken dit beeld te bevestigen.

35

Samen met andere stadsdiensten en externen, zet de Dienst Economie dus al enige tijd in op de ontwikkeling van de Vennestraat. Het stadsbestuur kan in dit verhaal rekenen op verschillende partners (intern en extern) die mee instaan voor het betrekken van de handelaars en de bewoners. Stebo (samenlevings- en buurtopbouwwerk) werkt specifiek in de Vennestraat samen met de Dienst Economie om de handelaars te activeren. Zo werden, samen met Stebo, verschillende acties opgezet in het kader van een project dat medegefinancierd werd door Managers van Diversiteit.

In het kader van de ruimtelijke en conceptuele ontwikkeling van de straat stelde de Dienst Economie een aantal inspraak- en informatiemomenten in waarop de handelaars van de winkelstraat uitgenodigd werden. Dit gebeurde tijdens de ontwerpfase. Voorstellen werden meermaals voorgelegd en besproken met het bestuur van de handelsvereniging. Daarnaast werd, toen de plannen gefinaliseerd waren, een infozitting gehouden. De participatie van de handelaars van Turkse of Marokkaanse origine bleef echter op een laag pitje.

Aanpak van het participatievraagstuk: het voortraject

Het dagelijks bestuur van De Genks en de stuurgroep hebben een aantal stadsdiensten gericht gevraagd om een casus uit te werken voor de participatietweedaagse. De Dienst Economie was er een van. Enerzijds omdat het bestuur bepaalde noden ervaart op vlak van de participatie van handelaars van andere origine. Anderzijds waren de overige casussen van de andere stadsdiensten van een andere aard dan de materie waar de Dienst Economie rond werkt. De diensten Jeugd, Wijkontwikkeling en Cultuur, die de andere casussen aanleverden, kunnen we situeren in de 'zachte sectoren' van het stadsbestuur. De Dienst Economie daarentegen, komt uit de pool van de 'harde sectoren' van het bestuur, maar ook hier zijn er dus participatiestruikelblokken te bespeuren.

De stuurgroep deed de Dienst Economie zelf enkele voorstellen, namelijk de participatie van handelaars in de Vennestraat of de Stalenstraat (twee belangrijke handelsstraten buiten het centrum van Genk) of de participatie in het kader van het horecabeleid van de stad. De dienst formuleerde daarnaast zelf ook voorstellen: men wilde zich verdiepen in de participatie van handelaars van andere origine aan het ruime Genkse handelsapparaat of de participatie aan de VIG (Vereniging voor industriële Genk).

Procesreflectie:

De veelheid aan ideeën voor het formuleren van een participatievraagstuk wijst op een duidelijk nood van zowel de dienst als het bestuur. Werken aan de participatie van handelaars van andere origine aan bestaande structuren is niet evident. Handelaars denken vaak in 'what's in it for me'-termen en de winst uit een deelname aan officiële overlegstructuren is voor hen niet altijd even duidelijk. Hoewel dit voor de dienst ook duidelijk was, besloot men om bij het formuleren van het participatievraagstuk de kwestie ruimer te bekijken en de verbondenheid tussen en met de handelaars na te streven op een andere manier. De dienst wist uit eigen ervaring dat werken aan een gezamenlijke beleving een grotere meerwaarde had dan de handelaars naar formele activiteiten te krijgen.

Uiteindelijk kwam 'de participatie aan de conceptuele en ruimtelijke ontwikkeling van de Vennestraat' als casus uit de bus. De Dienst Economie kreeg van de procesbegeleiders twee centrale vragen mee om op basis daarvan hun casus meer vorm te geven:

- Waar ligt de ambitie van de dienst?
- Welke initiatieven werden al ondernomen door de dienst en partners, waaruit gebleken is dat meer van hetzelfde niet blijkt te werken.

Tijdens het voortraject werd al snel duidelijk dat de Dienst Economie erg actief is op het front van de 'handelaars van andere origine'. Hierbij gaat het niet enkel over participatie aan formele structuren, maar bijvoorbeeld ook om het professionaliseren van het geheel van de handelsactiviteiten in de Vennestraat. Tijdens de gesprekken kwamen vaak voorbeelden van oude initiatieven ter sprake waarbij het traditionele 'trek- en sleurwerk' meermalen niet bleek te werken. Tijdens dit voortraject werd dan ook snel duidelijk dat dit participatievraagstuk vanuit een andere hoek bekeken moest worden. De dienst is op zoek naar manieren om een hechtere vertrouwensband met de verschillende handelaars op te bouwen, waaruit een verhoogde en blijvende initiatiefname volgt van de handelaars in hun eigen winkelstraat. Centrale vraag hierbij is: 'Hoe van 'trekker' naar 'ondersteuner' gaan in het contact met en de deelname van de handelaars in de Vennestraat?

Procesreflectie:

Met betrekking tot deze ambitie werden twee kanttekeningen geformuleerd. Ten eerste is de participatie niet enkel beperkt tot de formele activiteiten, maar gaat ruimer: het participatievraagstuk gaat ook om de deelname van handelaars aan de organisatie van activiteiten en evenementen in de straat. Ten tweede wil de Dienst Economie nagaan hoe ze met de handelaars in de Vennestraat een vertrouwensband kan opbouwen.

De tweedaagse: oplossingsgericht werken rond het participatievraagstuk

Tijdens de tweedaagse wilden we komen tot een oplossing voor ons participatievraagstuk. Dit gebeurde in verschillende stappen. Hoe dit proces bij de casus van de Dienst Economie verliep, wordt hierna weergegeven. Tijdens deze eerste fase werd de Genkse casus onderworpen aan een grondigere analyse.

De manier waarop dit gebeurde werd, net zoals bij de andere werkgroepen die tijdens de tweedaagse actief waren, erg bepaald door de samenstelling van de werkgroep. Hetzelfde geldt voor de uiteindelijke output van dit denkproces, waarover later meer. In het geval van de casus 'Economie' ging het om volgende personen: Pieter-Jan Haesen, diensthoofd Economie stad Genk en casusmanager van deze casus; Paul Salmon, directeur Sociale Zaken stad Genk; Jessie Van Den Heuvel, diensthoofd Dienst Diversiteit en Educatie stad Genk, Linda Boudry, directeur Kenniscentrum Vlaamse Steden; Aziz Ait Aadi, ondernemer en vrijwilliger bij G-force, een Genkse zelforganisatie; Raf Nulens, diensthoofd welzijn en lokale economie Heusden Zolder; Mirjam Stoffen, Zinnekeparade; Vanessa Broux, diensthoofd Dienst Communicatie stad Genk en Piet Van Laecke, diensthoofd Stedelijk wijkoverleg stad Antwerpen.

De samenstelling van deze werkgroep duidt op een evenwichtige combinatie van de 'zachte' en 'harde sectoren' binnen een lokaal bestuur.

De verschillende invalshoeken waren beslist een meerwaarde voor het inhoudelijke proces. Bovendien hadden verschillende leden van deze werkgroep relevante en ruime ervaring die de output van deze casus ten goede kwam. Bij het schrijven van dit verslag, werden de diensten die een casus hadden voorgesteld, gevraagd om mee in te stappen in een nazorgtraject waarbij de leerlijn en het actieplan voor de diensten scherp werden gesteld. Tijdens deze tweedaagse merkten we dat de handelstraatmanager een belangrijke sleutelfiguur is tussen de handelaars en het stadsbestuur en een meerwaarde kan leveren in het participatieproces. Het is dan ook van belang hem in het nazorgtraject verder te betrekken.

37

Stap 1: formuleren van een provocatieve ambitie op basis van de analyse van de casus.

Aanvankelijk verbreedde de werkgroep in deze stap haar kijk. Goede praktijkvoorbeeld uit onder meer Rotterdam, waar er een goede samenwerking is met handelaars van andere origine in een bepaalde etnisch diverse winkelstraat, en het centrummanagement van de stad Kortrijk, werden aangehaald. Snel werd duidelijk dat de basislijn in de aanpak van dit participatievraagstuk te maken had met het belang van de handelaars: vonden zij zelf dat er een meerwaarde voor hun handelsactiviteit inzat? Is er een link tussen de participatie en het voordeel voor hun eigen zaak (een individuele meerwaarde)? Idem wat betreft de meerwaarde voor de straat (collectieve meerwaarde). Verder werd ook veel belang gehecht aan het eigenaarschap van de handelaars. De werkgroep was het er over eens dat de handelaars zelf initiatief moeten (kunnen) tonen.

Procesreflectie:

Hoewel men de neiging had om meteen over te gaan tot 'oplossingsgericht denken', stelde deze werkgroep zich een eerste belangrijke vraag: "ervaren de handelaars van andere origine de geringe participatie zelf als een probleem?". Ondanks de gerichte uitnodigingen en de inspanningen om met een diverse groep deelnemers rond tafel te zitten, was er geen handelaar uit de Vennestraat aanwezig op de tweedaagse.

Maar zoals je later in het actieplan zal lezen, zullen er nog inspanningen komen om de doelgroepen in dit discours te horen.

Stap 2: op naar een duidelijk geformuleerde provocatieve ambitie

Op weg naar de provocatieve ambitie werden verschillende aspecten verbonden aan de participatie in de Vennestraat aangehaald en in het schaalte gebracht. Het feit dat de handelaars zelf een win moeten ervaren bij hun participatie aan formele en informele momenten en structuren, is bijvoorbeeld van groot belang. Verder vestigde de werkgroep ook de aandacht van de aanwezige bewoners in de straat. Ook zij zijn een belangrijke partner in het participatieverhaal.

38

Tijdens de tweedaagse werd de casus van de Dienst Economie vertaald in een provocatieve ambitie, die wat betreft de casus van de Vennestraat, als volgt kan samengevat worden: 'De Vennestraat is een rendabele winkelstraat met bovenlokale uitstraling, met een divers en kwaliteitsvol aanbod, waar vanalles te beleven is, gedragen door alle lokale handelaars en stadsbestuur die samen de ambitie voor hun winkelstraat bepalen en vormgeven. Deze ambitie geeft ruimte en doet ook appel op alle handelaars en het stadsbestuur om mee vorm te geven aan de Vennestraat vanaf ontwerpfase tot en met het beheer. Zowel de meerwaarde voor de individuele handelaar als de volledige handelstraat is hierbij de toetssteen.'

Het bovenlokale karakter van de Vennestraat wordt al enige tijd door het bestuur nagestreefd. Grotendeels lijkt dit te lukken: steeds meer bezoekers van buiten Genk weten – vaak na hun bezoek aan C-mine – de straat te vinden. Dit doel wil de stad echter samen met de handelaars verder nastreven en behouden.

Stap 3: rapid prototyping:

Deze methodiek werd eerder al beschreven. De output van deze ronde was verschillend van werkgroep tot werkgroep. De uitkomst van de methodiek in deze werkgroep bracht niet nieuws naar voren.

Voorstel van actieplan 'straat van de zintuigen'

De Dienst Economie wil een hogere participatiegraad bij handelaars en bewoners van Turkse en Marokkaanse origine in de Vennestraat bekomen. Tijdens de tweedaagse Participatie werd voorgesteld om dit via een procesmatige aanpak te bewerkstelligen en samen met interne en externe partners aan te pakken. Het proces wordt hierna besproken en omvat verschillende elementen.

1. Uitdieping concept

Enige tijd geleden lanceerde de stad het concept van 'de straat van de zintuigen'. Dit concept vormt de basis voor het verdere proces dat met de handelaars (en bewoners) zal worden afgelegd. Bovendien kan de vertaling van de provocatieve ambitie eveneens aan het uitdiepen van dit concept opgehangen worden.

Tijdens de tweedaagse werd daarom aanbevolen om het concept 'Straat van de zintuigen' verder uit te dragen. De Dienst Economie en Stebo stemmen af op basis van de bevindingen voortkomend uit de participatietweedaagse.

Hierna kan er ingezet worden op de uitdieping van het concept. Daartoe kan de huidige stuurgroep (Dienst Economie en Stebo) uitgebreid worden met handelaars, bewoners en eventueel de wijkmanager. Stebo wordt voorgedragen als begeleider van de stuurgroep. Deze stuurgroep kan naast het uitdiepen van dit concept ook onderstaand proces aansturen en opvolgen. Men stelt voor om de stuurgroep ter plekke te laten samen komen. De meerwaarde hiervan is dat het kan leiden tot een grotere betrokkenheid van handelaars.

Reflectie:

De stuurgroep die de tweedaagse trok, maakte in het kader van bovenstaand idee om een stuurgroep voor de handelstraat op te richten, volgende reflectie: 'laat je stuurgroep samenkomen bij een handelaar in de Vennestraat en kies bij elke bijeenkomst telkens een andere handelaar!'

39

De uitdieping van het concept 'straat van de zintuigen' geeft aan de straat een sterke identiteit. Uiteraard moeten de bewoners en handelaars zich deze identiteit 'eigen kunnen maken'. Via individuele gesprekken en kleine ontmoetingen met handelaars en bewoners streeft de stuurgroep naar een grotere gedragenheid van de Vennestraatidentiteit. Hiertoe staat zowel een medewerker van Stebo als een medewerker van de stad Genk ter beschikking. De stuurgroep stelt hiertoe een afsprakenkader op en bepaalt welke ruimte er op inhoudelijk vlak is.

Het inbedden van het concept van 'de straat van de zintuigen' gebeurt via verschillende pistes waarbij de participatie van handelaars (en bewoners) telkens gestimuleerd wordt:

- branding identiteit;
- strategische hefboomprojecten;
- commerciële link met C-mine.

2. Bekomen van eigenaarschap bij de handelaars en bewoners

Het concept van de straat van de zintuigen moet door de handelaars (en bewoners) gedragen zijn. In het kader van deze casus stelt men voor om vooral (verder) in te zetten op individuele gesprekken met handelaars en op kleine ontmoetingen. Door het netwerk van de stad bovendien uit te breiden met 'vertrouwenspersonen' van de handelaars, bekomt men eveneens een sterkere gedragenheid. Die vertrouwenspersonen zijn handelaars uit de straat, die de kracht hebben om andere handelaars te laten participeren. De stad en Stebo gaan actief op zoek naar dergelijke contactpersonen.

3. Branding / identiteit

Men stelt voor om bij het uitdragen van de identiteit van de straat in te zetten op concrete acties en deze daarenboven uit te werken samen met de handelaars en andere relevante partners. Mogelijke concrete acties zijn:

- Een verdere samenwerking met de Sint-Michielsschool (cfr Vlaggen). Bedoeling is om de link tussen de school en de Vennestraat te versterken, de leerlingen en hun ouders/familie verder vertrouwd maken met de Vennestraat;
- Een uithangbord in de zin van 'De Vennestraat heet je welkom'. Een dergelijk bord dient aan de invalswegen de profilering van de Vennestraat kenbaar te maken, en passanten aan te trekken;

- Een wedstrijd uitschrijven voor de meest verdienstelijke handelaar, een handelaar die iets betekent voor de Vennestraat. Met het oog op een dergelijke erkenning kunnen andere handelaars 'getriggerd' worden om zelf initiatieven te nemen ter bevordering van de straat;
- Maaltijdbonnen of gelijkaardig voor ambtenaren, die besteed kunnen worden in de eethuisjes van de Vennestraat, een soort van ambtenarenlunch. De verhouding tussen de straat en de stad versterkt hierdoor. Deze actie dient wel uitgebreid te worden naar de andere (bovenlokale) handelsstraten.
- Een studentenklantenkaart die geldig is bij de verschillende zaken in de Vennestraat. Er kan bovendien nog meer ingezet worden op studentenacties (bv. op donderdag een studentenmenu aan een schappelijke prijs). Op die manier wordt de link met C-mine en de MAD-faculty verder versterkt.

4. Strategische hefboomprojecten

Strategische hefboomprojecten, onder leiding van Stebo en in samenwerking met onder meer MAD-faculty, C-mine, de handelaars en de bewoners, zouden als het ware een hefboomfunctie moeten vervullen opdat de Vennestraat een kwaliteitsvolle (winkel)straat wordt. Een opportuniteit zit in het verwerven van de leegstaande cinema Victoria. Via een samenwerking tussen verschillende stadsdiensten zoals de Dienst Economie, de Dienst Jeugd en de Dienst Cultuur, kan het gebouw een andere invulling krijgen.

Deze invulling dient bovendien een bovenlokale uitstraling en aantrekkingskracht te hebben. Niet alleen de leegstaand van cinema Victoria werd tijdens de tweedaagse aangegrepen. In het kader van 'hefboomprojecten' denkt men ook aan andere leegstaande panden. De bestickeringsactie bleek een succes, maar deze panden kunnen ook een opstap, een opportuniteit voor beginnende creatievelingen en handelaars zijn.

Hierbij wordt gedacht aan het organiseren van workshops rond bepaalde thema's, het in-/aankleden van etalages i.s.m. de Sint-Michielsschool of MAD-Faculty (ruimtes voor design, mode, kunst, ...). Er kan eventueel samengewerkt worden met externe partners als Ondernemersatelier of UNIZO. Samenwerking met Ondernemersatelier gebeurt momenteel ook voor de invulling van de pop-up shop.

Tijdens de tweedaagse werd uiteraard gewezen op het feit dat de stad op zoek zou moeten gaan naar financiële middelen om deze hefboomprojecten te dragen.

5. Commerciële link met C-mine

Het verfijnen en uitbouwen van de commerciële link Vennestraat – C-mine kan een meerwaarde voor de handelaars in de Vennestraat betekenen. De aanwezigheid van C-mine creëert voor de handelaars in de Vennestraat een aantal opportuniteiten, zoals op vlak van catering, levering van goederen. De Dienst Economie kan samen met de handelaars en de betrokken stadsdiensten op C-mine nagaan wat er op dit vlak mogelijk is.

Anderzijds kan er op zoek gegaan worden naar mogelijkheden om C-mine nog meer naar de Vennestraat te brengen, zie ook de voorstellen van concrete acties.

Procesreflectie:

Tenslotte wijzen we nog op een aantal basisvoorwaarden die de kans op slagen van dit proces kunnen vergroten. In de eerste plaats stelt men bij het uitwerken van de acties best steeds het eigenaarschap van handelaars, bewoners en stad(sdiensten) centraal. Het opleggen van initiatieven is niet altijd een goed idee, maar net het toe-eigenen van acties door de handelaars is een belangrijk uitgangspunt.

Ten tweede zou men het belang van de individuele contacten tussen stadsmedewerkers en handelaars moeten erkennen. Verder mag men niet vergeten dat participatie veelzijdig is (en kan zijn).

Er zijn immers niet alleen verschillende manieren om te participeren, participeren gebeurt ook in stappen. Enig geduld hebben is dus de boodschap.

De voorgestelde acties, tenslotte, kunnen we beschouwen als experimenten. Een aantal acties hebben budgettaire implicaties of misschien ontstaat de mogelijkheid om deze experimenten een meer structureel karakter te geven. Daarom zullen we nagaan op welke manier ze, bij het opstellen van het nieuwe meerjarenbeleidsplan, meegenomen kunnen worden.

Na de tweedaagse...?

Na de tweedaagse participatie nam de Dienst Economie al enkele stappen die in de lijn liggen van de aanbevelingen. Zo is er een overleg geweest tussen de winkelstraatmanager en de KHLim met oog op studentenkorting- en/of –menu's. De Dienst Economie heeft na de tweedaagse aangegeven interesse te hebben om deel te nemen aan het nazorgtraject dat vanuit De Genks zal worden opgestart. Bedoeling is onder andere om de handvaten die uit de tweedaagse te komen, te vertalen naar andere Genkse winkelstraten. Daarnaast is een traject opgestart om samen met handelaars uit de Vennestraat na te denken over het beeld van de straat, een verdere uitwerking van Straat van de Zintuigen. De werkgroep gaf de suggestie om deze gesprekken telkens bij een andere handelaar te laten doorgaan. Zo zorg je er niet alleen voor dat de handelaars een 'thuismatch' kunnen spelen en zich meer vertrouwd voelen, maar draag je ook bij tot het eigenaarschap van de handelaars. Op macro-niveau zal daartoe een plan opgesteld worden. Vervolgens kunnen op micro-niveau 5 handelaren ook een persoonlijk traject volgen, met begeleiding van designers en communicatiespecialisten, om de uitstraling van hun zaak verder te verbeteren.

4.3 Casus Dienst Jeugd

Participatie van Genkse jongeren van andere origine aan het workshopaanbod van de Dienst Jeugd

42

Ongeveer 23% van de Genkse bevolking is jonger dan 18 jaar. Bovendien kan je ook in de jongere leeftijdsgroepen een grote etnische diversiteit terug vinden. De omgevingsanalyse tonen trouwens aan dat de geboortes van kinderen van Turkse of Marokkaanse origine in stijgende lijn zitten. In 2010 had dit cijfers al de 50% overschreden. We mogen dus verwachten dat de Genkse jeugd nog meer aan diversiteit zal winnen. Een grote groep hiervan zal een Turkse of Marokkaanse achtergrond hebben en dat zijn net de groepen die de stadsdiensten minder makkelijk kunnen bereiken. De Dienst Jeugd stelt in haar cijfers vast dat de participatie aan het aanbod dat de dienst samen met zijn partners uittekent, voor bepaalde groepen jongeren aan de lage kant is, hoewel de dienst verschillende inspanningen doet om de drempel minder hoog te maken. Zo doet de jeugddienst aan vindplaatsgerichte werving van jongeren (o.a. in samenwerking met het jeugdwelzijnswerk) en is er een kortingssysteem wat betreft de workshops die tijdens de schoolvakanties doorgaan.

Het Genkse stadsbestuur zet al een hele tijd in op haar jonge inwoners. Naast een uitgebreid aanbod aan evenementen, activiteiten en workshops werd in het centrum van onze stad een jeugdcentrum, Rondpunt 26, geopend in 2007. Deze infrastructuur staat ter beschikking van de Genkse jeugd en zelforganisaties. Het is niet alleen de locatie van activiteiten georganiseerd door de jeugddienst.

Verduidelijking van het participatievraagstuk

In Genk kunnen jongeren genieten van een breed vrijetijdsaanbod met Swap en heel wat workshops rond jongerencultuur onder de noemer Factor J (Works & Basta). De Dienst Jeugd doet al enkele inspanningen om jongeren uit de doelgroep te bereiken en de participatie ervan te verhogen. Onder meer via vindplaatsgerichte wervingsacties en een kortingssysteem voor bepaalde gezinnen. Desondanks blijft de participatie aan de lage kant. Zelfs voor een workshop 'rap(muziek)' waarvan men kan veronderstellen dat het veel jongeren van andere origine zou kunnen aanspreken.

Hieronder lijsten we enkele cijfergegevens van 2011 op in verband met de deelname van jongeren van Turkse of Marokkaanse origine (cijfers op basis van naamscreening) aan het eigen aanbod van Dienst Jeugd:

Aan het Swap-aanbod (workshops voor jongeren vanaf 12 jaar van allerlei aard) is 4 van de 32 deelnemers een kind van Turkse of Marokkaanse origine. Vertaald in procenten maakt dit 12.5%. De Factor J Works-workshops worden begeleid door BV's en hebben een hipper kantje dan het SWAP-aanbod. De thema's die hier aan bod komen zijn: 'hoe word je soapactrice?', 'rockworkshop', enz. De kostprijs bedraagt 50 euro voor 5 workshops of 25 euro indien je in aanmerking komt voor korting. Het participatiecijfer van jongeren van andere origine is voor dit aanbod erg laag. Ongeveer 1,5 % van de deelnemers is van Turkse of Marokkaanse origine. Tenslotte biedt de Dienst Jeugd ook workshops in samenwerking met Villa Basta aan. Deze sessies zijn verspreid over tien zaterdagdagen en spitsen zich vooral toe op het maken van muziek, video, fotografie, Hier is het participatiecijfer 17,5 %.

Het initiële participatievraagstuk werd eng geformuleerd. De focus lag vooral op het hierboven beschreven workshopaanbod.

Aanpak van het participatievraagstuk: het voortraject

Naar aanleiding van de vraag van De Genks om een participatievraagstuk onderwerp van gesprek te maken tijdens een workshop, formuleerde de Dienst Jeugd een aantal vraagstukken. Het waren pistes waarbij de dienst het gevoel had dat de participatie van jongeren van andere origine nog opgekrikt kon worden. De voorstellen waren als volgt:

- De deelname en participatie aan het traditioneel jeugdwerk (Chiro, Scouts)
- Het gebruik van het jeugdcentrum door externen en de participatie van jongeren van Turkse of Marokkaanse origine aan dit aanbod: de samenwerkingen met G-force¹²¹ bracht meer participatie met zich mee.
- De beperkte participatie van sommige jongeren aan het ruime aanbod dat in het kader van de 5e verjaardag van het Rondpunt 26 uitgewerkt werd.
- Deelname aan de Genkse jeugdraad: deelnemers komen vooral uit het traditionele jeugdwerk.

43

Procesreflectie:

Deze vraagstukken voldeden echter niet aan de vereisten van de stuurgroep, zoals de urgentie van het vraagstuk. Samen met de casuseigenaar, het diensthoofd van de Dienst Jeugd werd het uiteindelijke vraagstuk bepaald.

Uiteindelijk werd volgend idee als participatievraagstuk opgeworpen:

“Hoe jongeren van andere origine meer betrekken bij het workshopaanbod van de Dienst Jeugd?”.

Tijdens het voortraject werd het onderwerp echter opengetrokken. Andere elementen vervulden het vraagstuk. Zo kwamen ook de infrastructuur van het jeugdcentrum en alle activiteiten en gebeurtenissen die binnen zijn muren plaatsvinden, aan bod. De Dienst Jeugd merkt immers dat de infrastructuur van het Jeugdcentrum Rondpunt 26 gemaakt wordt door verschillende groepen jongeren. Dus ook de Genkse jongeren van andere origine.

De jongeren maken bijvoorbeeld gebruik van de fuifzaal, de repetitieruimtes, de vergaderzalen,... Op deze manier krijgt Rondpunt 26 dus wel een diverse groep over de vloer, die bovendien wellicht meer representatief is voor de Genkse jongeren dan de deelnemerspool aan het hierboven beschreven workshopaanbod. Het is net deze ontmoeting die een meerwaarde is voor zowel de Dienst Jeugd als de Genkse jongeren. Het is dan ook logisch dat de dienst meer op deze (toevallige) ontmoetingen wil inzetten.

De Genkse jeugddienst vindt het daarom belangrijk om:

- Concrete voorstellen van aanpak op vlak van communicatie en werving te bekomen;
- Een evenwicht te vinden tussen de reguliere programmatie binnen het aanbod en de inspanningen die nodig zijn om een diverser publiek te bereiken;
- Te streven naar een representatieve afspiegeling van de Genkse jeugd onder de deelnemers aan het workshopaanbod;
- Interculturele ontmoetingen om de interculturele kloof te dichten te bevorderen;
- Te zorgen voor een cultureel aanbod dat meer Genkse jongeren zin geeft om ervan te kunnen/willen proeven.

12 Een Genkse vereniging voor en door jongeren die onder meer de (door hen ervaren) leemte in het Genkse cultuur- en uitgangsaanbod willen opvullen.

De tweedaagse: oplossingsgericht werken rond het participatievraagstuk

Na een beknopte voorstelling van de casus aan de groep deelnemers van de tweedaagse, werden kleinere werkgroepen gevormd. De werkgroep rond de casus van de Dienst Jeugd bestond uit: Johan Boucneau, beleidsmedewerker onderwijs stad Genk; Luc Lamote, directeur van Het Keerpunt in Borgerhout; Zakayo Wandoloh, medewerker Formaat Plus; Mohamed El Bakali, integratieambtenaar stad Gent; Malika Errahmani, participatiemedewerkster integratiedienst stad Leuven; Roel Rabijs, Dienst Evenementen stad Genk en Wim Govaerts, diensthoofd Dienst Jeugd stad Genk en tevens casuseigenaar.

Stap 1: formuleren van een provocatieve ambitie op basis van de analyse van de casus en stap 2: op naar een duidelijk geformuleerde provocatieve ambitie

44

Tijdens de tweedaagse werd de casus van de Dienst Jeugd door de werkgroep vertaald in een provocatieve ambitie. Een provocatieve ambitie is een formulering van een paar zinnen die een aantal kwaliteiten kent. Het geeft het verlangen van de organisatie (stad Genk) weer, het ultieme doel dat de organisatie wil bereiken omtrent het betrekken van burgers van een andere origine met de voorliggende casus. Het is een ideaal dat richting geeft aan beslissingen, acties en resultaten. De formulering is een combinatie van idealen en praktisch uitvoerbare ideeën. Vertaald naar de casus van Dienst Jeugd kunnen we dit als volgt samenvatten: "De Dienst Jeugd ambieert om een gezonde mix van Genkse jongeren, op éénzelfde moment, samen te brengen in activiteiten en workshops van het jeugdcentrum Rondpunt 26 (Grabbelpas, Swappas, fuiven, Factor J Works en Factor J Basta)."

Voorstel van actieplan

In de bespreking en uitwerking van concrete acties en de desbetreffende aanpak neemt de Dienst Jeugd de volgende stellingname in: de Genkse Dienst Jeugd zet geen expliciete activiteiten op die tot doel hebben om de etnische mix van jongeren te bereiken, maar werkt wel aan de (ideale) randvoorwaarden. Zoals daar zijn:

- de mindset van de medewerkers en vrijwilligers van de Dienst Jeugd;
- een aangepaste en gedifferentieerde communicatie (intern en extern);
- een gemeenschappelijke ruimte waar iedereen zich thuis voelt;
- een actieve inzet op meer kleur in de netwerking van het jeugdcentrum en de Dienst Jeugd;
- professionele ondersteuning, een duidelijke taakverdeling en het vastleggen van nieuwe contractuele bepalingen;
- interne afstemming en horizontale stedelijke projecten, beleidsstructuur.

De ronde waarin de werkgroep van voorstel naar acties werkte, bracht een goede en interessante oogst op. We sommen er een aantal van op: werken aan het wij-gevoel vanuit een georganiseerd conflict (bvb. In competitie met de Hasseltse jongeren); organiseer een 'friet&kebab'-avond; maak een koffiekamer die ook toegankelijk is voor jongeren; kom als dienst uit je kot; Drie voorstellen werden weerhouden en uitgewerkt door de werkgroep. De verdere concretisering en het stroomlijnen van het voorstel gebeurde door de Dienst Jeugd. Hierna lichten we deze voorstellen toe:

1. Kraak het jeugdcentrum

Gedurende een periode van een weekend of week wordt het jeugdcentrum ontruimd/ vrijgemaakt en opengesteld voor andere partners, verenigingen, initiatieven.

De jeugddienst zou zelfs gerelocaliseerd kunnen worden, maar zou wel de nodige ondersteuning bieden aan het project. Dit met als doel om enerzijds meer cross-over projecten te laten groeien en anderzijds om de Genkse jongeren te prikkelen. In het kader van 'kraak het jeugdcentrum' zal beroep worden gedaan op een breed partnernetwerk.

De randvoorwaarden waarbinnen de kaping kan gebeuren moeten voldoende ruim geformuleerd worden, want het blijft van belang dat je een kader creëert zonder te sturen. Een haalbare timing voor zo'n eenmalig en uitzonderlijk zulk project zou najaar 2013 / voorjaar 2014 zijn.

2. Ontmoetingsruimte voor de diverse gebruikers van/bezoekers aan het jeugdcentrum

- **Installatie van een koffiekamer of de aanpassing van de lobby**

Het jeugdcentrum heeft geen ontmoetingsruimte. Er zou een soort van minicafetaria of koffieruimte ingericht kunnen worden waar zowel de jeugddienst, gebruikers van de vergaderzalen, repeterende bands en toevallige bezoekers van het jeugdcentrum (JIP/ internetruimte) terecht kunnen voor een korte pauze. Ontmoeting, daar moet men 'tijd' voor maken!

Verschillende huidige trends die hieraan complementair zijn:

- reductie van de echte baliefunctie (meer online verkoop)
- installatie van Jeugdadviescentrum (JAC) waar individuele jongeren voor advies, consultatie, etc, terecht kunnen
- het terug relevant maken van Jeugdinformatiepunt (JIP): internet, brochures, maar ook faciliteiten gericht op menselijk contact: muziekhoeke, flipperkast, koffie/water-apparaat verplaatsen uit personeelsruimte (afschaffen personeelsruimte?)

Dit wordt een oefening op middellange termijn.

- **Jeugdhuis Ginsert**

Er wordt een dialoog opgezet met het huidige bestuur en gebruikersgroep van het jeugdhuis. Deze dialoog kan handelen over de overeenkomsten en verwachtingspatronen tussen jeugddienst en vzw Ginsert, over eventuele professionele ondersteuning (intern of extern), over de taakverdeling, en uiteindelijk over een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Er wordt ook geïnvesteerd in een intensieve interne en externe communicatie.

Het doel is op termijn een open jeugdhuis te realiseren en een nieuwe visie te incorporeren die een breder platform bewerkstelligt. We moeten hierbij beseffen dat je niet alle doelgroepen op hetzelfde moment met eenzelfde aanbod kan aantrekken. Daarom is een meer modulair gebruikerspatroon noodzakelijk. Het jeugdhuis moet in staat zijn om flexibel met zijn 'gedaante' om te springen. Men moet hier echter een realistisch tijdschema aanhouden.

- **Buitenruimte**

De speeltuin met de Cosmogolem wordt reeds druk bezocht, maar we moeten op zoek gaan naar manieren, projecten, statements, faciliteiten om (in de zomer) de buitenruimte ook te ontwikkelen tot een druk bezochte hangplek waar jongeren van verschillende origines komen.

3. Meer diversiteit in talentgericht aanbod

- Een samenwerking met basisscholen in het centrum (en afstemming met de talentenarchipel vanuit CEGO (centrum voor ervaringsgericht onderwijs) moet mogelijk gemaakt worden. Voor de realisatie van de brede leer- en leefomgeving van Genk Centrum wordt er door de afdeling Sociale Zaken een ander traject gevolgd.

Gelet op de specifieke samenstelling van het centrumnetwerk en de relatieve onbekendheid van de doelgroep van het Centrum (de 6-12 jarigen van Vlakveld, Genk Centrum, Genk Centrum Noord en Molenblook) zijn het de kinderen zelf die eerst aan de slag gaan. De basisscholen leverden een erg divers lijstje aan van kinderen van 6-12 jaar uit dit gebied, die bij hen schoollopen. Uit deze lijstjes wordt een groep van kinderen samengesteld die nu op talentbezoek gaan bij alle diensten en organisaties die een aanbod hebben voor 6-12 jarigen. De kinderen kijken vanuit een talentbril wat deze organisaties aanbieden. Hun blik en indrukken volgt de input op basis waarvan de netwerkpartners zichzelf zullen bezinnen over hun aanbod, hun mogelijkheden maar zeker ook ev. synergieën en co-producties.

Procesreflectie:

Sommige aanbevelingen die de werkgroep deed, vallen onder de categorie 'meer van hetzelfde'. Mogelijks is dit te wijten aan de samenstelling van de werkgroep of de methodiek die gebruikt werd. Ook hier blijkt dat aandacht voor vernieuwing en buiten de box denken gedurende het hele denkproces van belang is.

- Verder legt de jeugddienst een expliciete focus op een talentgericht aanbod bij tieners en jongeren, vooral op vlak van jongerencultuur.
 - De samenwerking met Villa Basta alsook Factor J Works wordt gericht op het bereiken van een divers publiek (vnl. op vlak van muziek).
 - Het installeren van een tijdelijke jongerencultuurzone in 2013 als een vrijplaats waar verschillende partners die afzonderlijk wel bepaalde doelgroepen bereiken (Gigos / sociaal artistieke en culturele ateliers (SACA's) (jeugdwelzijnswerk), Stampmedia, Fornuis, factor J, Plankenkoorts / C-mine, de stedelijke kunstacademies, maar ook individuele jongeren en spontane 'collectives') samenkomen en aan een gezamenlijk programma werken.

Reflectie:

De werkgroep formuleerde daarnaast nog andere voorstellen. Die jammer genoeg niet verder werden uitgewerkt. Toch lijkt het ons zinvol om deze te vermelden.

Bijkomende voorstellen die de concretiseringsfase niet gehaald hebben:

- **Wij**-gevoel vanuit georganiseerd conflict, bvb. in competitie met Hasselt.
- Laat de oudere jongeren (witte) een **activiteit** organiseren voor de jongere (gekleurde) jongeren.
- Laat de groepen aan mekaar hun producten (theater, dans, muziek,...) zien.
- Daag **rappers** uit om teksten over Genk te schrijven/brengen in 'pop-up' formule. Aan station, stadsplein, schoolpoorten.
- Laat jongeren zelf aanbod bepalen.

- Betere uitstraling van aanbod naar jeugd. (mogelijkheid en benadrukken).
- Haal die **dienst** daar weg!
- Zomeractiviteiten voor minderjarige **nieuwkomers**?
- Echte beleefplek organiseren leeftijdsafbakening en specifiek mikken op **talent-ontwikkeling**.
- Creeër ook een ruimte **zonder regels** – niet gestuurd door stad of subsidies of...
- Toch een aantal **eigen creaties** realiseren met een mix van doelgroepen als katalysator van andere(n).
- Uw ambities bespreekbaar maken op tal van activiteiten via een **wervende** methodiek.
- Ga actief opzoek naar de nieuwe Genkse jongeren, **kom uit uw kot**, zoek ze op, haal ze binnen.
- **Trek naar** plekken waar er al een mix is (bibliotheek, scholen) en geef daar inspraak in het aanbod.
- Betrek jeugdwereld in de toeleiding en het aanbod?
- Las een **'sas' – uurtje** in bij de activiteit van de 'witte jongeren'
- We moeten **scholen** koppelen aan de jeugddienst! Zodanig dat iedereen de juiste informatie krijgt.
- Bespreken van die doelstelling met jongeren uit die groepen en brainstormen over activiteiten die dat mogelijk zouden maken op voorwaarde dat zij zich in die doelstelling kunnen vinden.
- Organiseer een friet en kebab aanbod/avond.
- Stampmedia **in jeugddienst uit**.
- Samenwerkingsverbanden met **andere spelers** die een gemengd publiek bereiken vb: G force, een etnisch diverse, Genkse jongerenvereniging.
- Kom meer uit uw kot.
- Gebruik de **buitenruimte**.
- Word zichtbaarder, prikkel.
- Jeugdcentrum stelt **infrastructuur** ter beschikking 2x per jaar met organisaties uit verschillende sectoren.
- Aandacht voor proces/resultaat.
- Organiseer activiteiten waar allochtonen jongeren te vinden zijn bij verenigingen, **moskeeën**.
- **Fonds** voor eigen projecten/ideeën van jongeren (al dan niet georganiseerd) en het zichtbaar maken van deze initiatieven (bv door strategische plekken te zoeken voor deze initiatieven).
- JC als instrument gebruiken, communiceren; JC staat er, gebruik het. Faciliteren (maar niet teveel).
- **Jaarlijks analyse** van bereikt publiek en perceptie (niet analyseren per activiteit).
- Ruimte geven in **JC met # labels /identiteiten** -> focus op doelgroep qua leeftijd # Sociaal-Economische achtergrond; Leeftijd=prioritair/diversiteit volgt.
- Nog meer ruimte bieden aan partners.
- Goede voeling houden met jongeren: via bestaande organisaties, scholen, nieuwe kanalen (hangplekken) Aanbod afstemmen dat gericht bekend maken.
- Laat je deur platlopen.
- Deel van de huurprijs = iets doen.

4.4 Casus Dienst Wijkontwikkeling 'Winterslag Feest'!

Voor de stad Genk is het belangrijk dat iedereen graag in zijn of haar wijk woont en streeft daarom onder meer naar een mooie en leefbare buurt, goede sociale contacten, voldoende voorzieningen en een actief buurtleven.

Vanuit een goede kennis van de buurt en de buurtbewoners en in nauwe samenwerking met wijkorganisaties en partners, werkt de stad aan de verbetering van de leefbaarheid, de sociale samenhang en de betrokkenheid van de wijkbewoners.

Het samenleven in de wijken is een gedeelde verantwoordelijkheid van het stadsbestuur, bewoners, organisaties en verenigingen. De stedelijke Dienst Wijkontwikkeling bevordert het samenleven en de leefbaarheid in de wijken. Samenwerken is hier het sleutelwoord!

Vooraleer verder te gaan in de beschrijving van de casus 'Winterslag Feest', eerst een woordje uitleg over de wijk Winterslag en zijn cités.

Winterslag bestaat uit 3 tuinvijken: de eerste, de tweede en de vierde cité, zoals ze in de volksmond worden genoemd.

Winterslag 1 is een wijk met ongeveer 3000 inwoners werd ontwikkeld door architect Adrien Blomme. De basis van zijn plan was een brede, centrale boulevard, de Margarethalaan, waarrond een bochtig stratenpatroon werd getekend. Hierbij werd het idee van de Engelse 'garden-city' van Ebenezer Howard gevolgd.

De bouw van de eerste cité – bestemd voor kaderpersoneel, bedienden en geschoolde mijnwerkers – werd ongeveer in 1924 afgerond. In Winterslag 1 zien we vooral witgeschilderde grotere huizen. Typisch zijn ook de logementhuizen. Dit waren oorspronkelijk huizen waar kamers verhuurd werden aan buitenlandse werkrachten, die in de mijn kwamen werken. Op dit moment zijn er nog een aantal logementhuizen, waar vaak privé kamers verhuurd worden aan woekerprijzen.

De Vennestraat kende, als winkelstraat voor de wijk, haar grote bloei ten tijde van de koolmijn. Na het sluiten van de mijn, eind jaren 80, is er verval ingetreden.

Daarom nam het stadsbestuur enkele jaren geleden het initiatief om de Vennestraat als winkelstraat terug op te krikken. Een winkelstraatmanager werd aangesteld. Er werden 'bouw- en verbouwsubsidies' ter beschikking gesteld. Colruyt bouwde een vestiging, die draait als geen ander. Ook de zaterdagse groentenmarkt deed haar intrede. Dit alles, samen met de komst van C-mine en de geplande heraanleg brengt terug leven in de Vennestraat en zorgt de laatste jaren voor een positieve dynamiek.

Winterslag 2-4 is met zijn 3.283 inwoners de dichtst bevolkte (5.032 inwoners/km²) wijk in Genk. Ter vergelijking: voor het hele grondgebied van Genk geldt 724 inwoners/km². Deze wijk wordt, gezien zijn specifieke kenmerken en cumulatieve achterstellingsproblematieken, beschouwd als een van de impuls wijken in Genk. In vergelijking met de rest van Genk merken we dat er in Winterslag 2-4 een grotere jonge populatie is. Eén op de drie inwoners in Winterslag 2-4 is jonger dan 20 jaar, terwijl dat voor heel Genk ongeveer één op vier is.

In Winterslag 2-4 woont een mix van Turkse, Marokkaanse, Italiaanse, Poolse, Griekse en Vlaamse origines. In de 'officiële' Belgen/niet-Belgen cijfers kunnen we dit echter niet terug vinden. Er zijn immers velen die zich hebben genaturaliseerd.

Er zijn ongeveer 890 gezinshoofden in Winterslag 2-4. Een telling op basis van naam, nationaliteit en geboorteplaats leert ons dat de personen van Italiaanse origine de grootste bevolkingsgroep zijn in Winterslag (circa 31%), op de voet gevolgd door personen van Turkse origine (30%). Daarna volgen de personen van Marokkaanse (15%) en Vlaamse origine (14%). De overige 10% zijn personen met Griekse, Joegoslavische, Poolse, Spaanse, Portugese, Duitse en Nederlandse roots.

Winterslag 2-4 is qua bouw een typische tuinwijk met veel groen en de typische mijnwerkershuizen. Winterslag 2, werd gebouwd tussen de jaren '30 en '40. Hier vind je de typische arbeiderswoningen terug, geschakeld per 4. Deze woningen zijn vrij klein en eenvormig. Winterslag 4 is later gebouwd, in de naoorlogse jaren. Hier vind je de woningen, per 2 geschakeld. De grotere bedienden- en ingenieurswoningen vinden we terug in Winterslag 1, een wijk, die geografisch gescheiden is van Winterslag 2-4 door de spoorweg. Deze scheiding is niet enkel fysisch, maar wordt ook door veel bewoners ervaren als een reële (mentale) scheiding tussen Winterslag 2-4 en Winterslag 1.

De huidige woningen zijn vooral in privé handen. In Winterslag 2 worden er 124 woningen/appartementen verhuurd door de sociale huisvestingsmaatschappij Nieuw Dak. In Winterslag 4 zijn dat er 167.

Typisch aan Winterslag 2-4 zijn de achterliggende wegen, de zogenaamde stegen. Dit is voor veel bewoners de enige manier om hun woning/perceel te bereiken.

Samenleven

Winterslag is een multiculturele wijk, waar het mijnverleden in de beleving van de mensen nog steeds een belangrijke rol speelt. Veel van de huidige bewoners, jong en oud, hebben zelf nog in de mijnen gewerkt en hebben een hele evolutie doorgemaakt in de wijk. Het leven waarbij de mijn, oftewel 'de garde', alles in handen had en controleerde evolueerde naar het leven nu, waar de mensen meer inspraak hebben bij dingen die een invloed hebben op de woonomgeving én het samenleven.

Het multiculturele karakter van de wijk heeft heel wat specifieke kenmerken. Hier is het 'gewoon' dat mensen veel op straat zijn, de meeste bewoners elkaar kennen, de invloed van de allochtone (Turkse/Marokkaanse) gemeenschap weegt sterk door in het individuele leven, jongeren hebben een aantal 'hangplekken' waar ze mekaar ontmoeten, ... Er zijn ook een aantal specifieke negatieve kenmerken: er is heel wat (jeugd-)werkloosheid, jongeren zijn lager geschoold, bij externen veroorzaakt Winterslag vaak een onveiligheidsgevoel, door de vele nieuwkomers, is er ook heel wat taalachterstand ook bij kinderen, enz.

Tot slot kunnen we stellen dat er globaal genomen nog een sterk verenigingsleven is dat zowel parochiaal als etnisch is uitgebouwd. Ook zijn er heel wat sociale en culturele voorzieningen aanwezig.

Aanpak van het participatievraagstuk: het voortraject

Het diensthoofd van de Dienst Wijkontwikkeling was nauw betrokken in zowel de voorbereidingen naar de tweedaagse workshop, als tijdens de tweedaagse en bij de nabesprekingen. Nadat De Genks de vraag stelde aan Dienst Wijkontwikkeling om mee te werken aan deze tweedaagse, formuleerde de dienst vier casussen. De stuurgroep van de tweedaagse besliste om in zee te gaan met de casus 'Winterslag Feest'. Deze werd vervolgens ruimer uitgewerkt dan de andere drie voorstellen.

Voorstel 1 : Wijkoverleg

Twee keer per jaar worden alle verenigingen uit de wijk uitgenodigd voor een wijkoverleg. De doelstelling hiervan is om de uitwisseling en de contacten tussen de verenigingen te bevorderen en enkele wijkgerelateerde agendapunten te bespreken. Opvallend is dat stevast de Turkse en Marokkaanse verenigingen afwezig zijn. Enerzijds is dit een verarming van het verenigingenoverleg, maar anderzijds wordt dit ook door de andere verenigingen opgemerkt en blijven opmerkingen zoals 'het zijn altijd dezelfde die niet aanwezig zijn' niet uit.

Voorstel 2 : Aanwezigheid van Genkenaren van andere origine op slotmoment van de wijktoer

Bij de eerste editie van het slotmoment van de wijktoer in Kolderbos één van de Genkse wijken werd intensief ingezet op de aanwezigheid van Genkenaren van Turkse of Marokkaanse origine, vooral door het buurtwerk. Het resultaat was geen proportionele vertegenwoordiging maar er was toch een beetje 'kleur' in de zaal. Door de afwezigheid van de buurtwerkster tijdens de tweede editie van het slotmoment, werd die inspanning minder intensief geleverd. Het resultaat was dat er enkel twee families van Marokkaanse afkomst aanwezig waren op een 120 aanwezigen.

Voorstel 3 : De bereidheid tot samenwerking van vzw Semersah Geyda

Naar aanleiding van hun vraag voor stedelijke subsidies socioculturele infrastructuur vond er in juni 2011 een uitgebreid gesprek plaats met de organisatie met een sterk Turks religieuze achtergrond. Zowel een verantwoordelijke van Semersah Geyda als iemand van de jongerenwerking (Semerkand) gaven uitleg over hun werking. In het kader daarvan werd gevraagd naar de mogelijkheid om infrastructuur te delen met de jongerenwerking van de Turkse Moskee of met het jeugdhuis (die men overigens amper bleek te kennen), was het antwoord dat dat enkel kon met organisaties wiens doelstellingen en visie overeenkomen met die van hun. Men ging er vanuit dat de eventuele genoemde partners niet weten wat goed is voor de jongeren die bij Semerkand samenkomen. Het leren kennen van het bestaande samenwerkingsverband met betrekking tot jongeren in Genk-Zuid werd genegeerd en speelde zo in het voordeel van de wij-zij-tegenstelling.

Voorstel 4 : 'Winterslag Feest'

In de jaarlijkse organisatie van 'Winterslag Feest' is samenwerken een centraal begrip. Het wijkplatform en de wijkpartners in Winterslag vonden het in de voorbereidingsfase van de eerste editie (2010) belangrijk om van bij de start voldoende aandacht te besteden aan het betrekken van verenigingen van Turkse en Marokkaanse achtergrond. Het is namelijk inherent aan de doelstelling van 'Winterslag Feest' om heel de wijk op een positieve manier samen te brengen, samen te werken en Winterslag op een positieve manier in de kijker te plaatsen.

In de voorbereidende gesprekken met de verenigingen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond is er direct sprake van een positief engagement. Iedereen werkt mee en duidt iemand aan die de vergaderingen zal bijwonen. De eerste vergaderingen verlopen positief. Alle verenigingen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond zijn aanwezig en denken actief mee.

Wanneer een deelwerkgroep het voorstel doet om op het feest een workshop buikdansen te organiseren, stelt een vereniging met een Turks, religieuze achtergrond haar veto. Als hiervoor zou worden gekozen, doen ze niet meer mee. Na enige discussie wordt beslist om dit knelpunt met de coördinerende groep verder te bespreken. Deze beslist om eerst in dialoog te gaan met de desbetreffende vereniging. Dit leidt niet tot een oplossing. Omdat er reeds zoveel inspanningen werden gedaan om een diverse groep verenigingen te betrekken, wordt uiteindelijk beslist om in te gaan om de vraag en wordt de buikdansworkshop afgevoerd. Dit leidt op zijn beurt tot wrevel bij de verenigingen met een Vlaamse achtergrond. Bovendien blijkt achteraf dat niet alle verenigingen met een Turkse achtergrond een probleem hadden met de buikdanssessie. Na deze situatie valt het op dat de aanwezigheid en inzet van vooral de verenigingen met een Turkse achtergrond serieus daalt, de inzet van de verenigingen (met Turks of Marokkaanse achtergrond) blijft beperkt tot enkele sleutelfiguren. Ook de andere verenigingen merken dit. Cliché uitspraken zoals “ze zijn er weer niet” komen al snel en in veelvoud naar boven.

Het diensthoofd van Dienst Wijkontwikkeling vat het voorgaande als volgt samen: “Het wijkfeest was een goedbedoeld initiatief dat er voor kiest om Genkenaren van diverse afkomst samen te brengen, maar het heeft bij de verenigingen, betrokken bij de organisatie, net de negatieve percepties versterkt. Hoe kunnen we dit omdraaien?”

Gedurende het voortraject werd deze casus verder uitgewerkt. Samen met het diensthoofd van de Dienst Wijkontwikkeling en Luc Verheijen van Kessels & Smit werden de verwachtingen bepaald ten aanzien van de tweedaagse rond participatie. Er werd onder andere gezocht naar een antwoord op deze vragen:

- Wanneer zijn we tevreden, wat betreft de casus van Wijkontwikkeling?
- Welke output verwachten we?

Het volgende kwam uit de bus: Hoe kunnen we, door het samenbrengen van wijkbewoners, werken aan een positieve perceptie tussen Genkenaren van verschillende origine? De dienst wil hierbij een onderscheid maken tussen het proces en het uiteindelijke resultaat. De strategieën die uit de bus komen moeten niet alleen toepasbaar zijn op initiatieven van het bestuur, maar ook op initiatieven van lokale verenigingen, buurtbewoners,

Tot slot nog een bedenking : de casus rond ‘Winterslag Feest’ was in tegenstelling met de andere casussen minder algemeen en meer exemplarisch. Ook was er gezien de concrete – meer éénmalige context, geen nood aan concrete oplossingen voor een nieuw ‘Winterslag Feest’ as such. In die zin is wat volgt eerder een aanzet om bij stil te staan bij wijkgerichte acties/projecten waarbij de participatie van Turkse en Marokkaanse doelgroepen in het algemeen relevant is.

De tweedaagse: oplossingsgericht werken

In de namiddag van dag 1 van de tweedaagse workshop stelde iedere Genkse casuseigenaar zijn casus voor aan de grote groep. Vervolgens koos iedere aanwezige voor die casus waar hij of zij het meest in geïnteresseerd was of het meest aan kon bijdragen. Zeven frisse koppen kozen voor 'Winterslag Feest' en gingen op zoek naar handvaten en oplossingen voor dit vraagstuk.

De werkgroep 'Winterslag Feest' bestond uit Dirk Habils, diensthoofd Dienst Wijkontwikkeling stad Genk; Maarten Houbreghs, Dienst Ruimtelijke Ordening stad Genk; Elle Hendriks, Rimo Genk; An Kempeneers, Stebo Genk; Geert Lauwers, diensthoofd Ontmoeting & Diversiteit stad Antwerpen; Ekrem Koçak, Servicepunt verenigingen stad Antwerpen; Marc Vanheirstraeten, diensthoofd Wijkontwikkeling stad Gent en Sara Stegen, educatieve medewerker van De Genks stad Genk.

Procesreflectie:

Het betrof een inhoudelijk sterke groep met heel wat know how vooral opgebouwd in Gent en Antwerpen. Ook de Genkse deelnemers kennen het klappen van de zweep.

Stap 1: komen tot een heldere analyse van de casus

Procesreflectie:

Participatie is een belangrijk onderdeel in het takenpakket van de Dienst Wijkontwikkeling. De meerwaarde van de analyse van deze casus ligt net in het feit dat we er elementen uit kunnen distilleren die ook naar andere taken of activiteiten van de dienst transposeerbaar zijn.

Vanuit Dienst Wijkontwikkeling wordt onder andere in Winterslag (maar ook in Kolderbos, Sledderlo en Termien) gewerkt met wijk- en verenigingsplatforms. Zij brengen alle verenigingen/sleutelfiguren samen rond het brede thema van 'het samenleven in de wijk'.

Het is vanuit deze context dat het verenigingsplatform in Winterslag besliste om een grote activiteit uit te werken met alle verenigingen samen. Deze activiteit had drie doelstellingen:

- Winterslag op een positieve manier op de kaart plaatsen;
- Alle mensen en verenigingen van Winterslag samen brengen;
- Samen werken aan één doel (een deel van de winst werd geschonken aan een goed doel).

Tot slot moeten we aangeven dat het resultaat zelf meer dan bevredigend was. Zowel op inhoudelijk vlak als naar opkomst was 'Winterslag Feest' een succes, met een meer dan gemiddelde diversiteit bij de deelnemersgroep.

De casus daarentegen beschrijft vooral de knelpunten die we ondervonden hebben in het proces en de negatieve percepties die dit opleverde bij de deelnemende verenigingen.

Stap 2: op naar een duidelijk geformuleerde provocatieve ambitie

Om hetgeen waar de dienst op uit is binnen zijn casus scherp te stellen, kreeg de werkgroep de opdracht om een provocatieve ambitie te formuleren. Een ambitie is provocatief als deze gegrond en gewenst is en geformuleerd is op een affirmatieve en uitdagende manier. Alsof het zich afspeelt in de tegenwoordige tijd.

Zo kwam de werkgroep tot:

‘Wijkmanagement en Samenlevingsopbouw moeten blijven inzetten op het creëren van ontmoetingskansen van Genkenaren over de etnische en socio-economische grenzen heen. Vanuit deze ambitie blijft de Dienst Wijkontwikkeling alert voor het gevaar dat goedbedoelde processen leiden tot de versterking van negatieve percepties. Daarnaast zorgen ze ervoor dat knelpunten en breuklijnen die ontstaan tijdens participatie- en ontmoetingstrajecten steeds bespreekbaar blijven.’

Procesreflectie:

Gezien het eerder aangehaald exemplarisch karakter van de casus, was het bepalen van de provocatieve ambitie niet evident.

De vertaling van een exemplarische casus naar meer algemene aanbevelingen was de oplossing.

Stap 3: ‘rapid prototyping’: outside the box-denken als basis voor het uitwerken van concrete acties

Op basis van inzichten en ervaringen uit de designwereld, gaat iedere groep aan de slag om innovatieve praktijken uit te werken rond de gekozen casus. Ze maken hierbij gebruik van de succesfactoren en werkzame principes die aan bod kwamen bij het overlopen van de casussen en het formuleren van de provocatieve ambitie.

Procesreflectie:

Zoals reeds op de denkdag zelf aangegeven was deze methodiek naar ons gevoel geen meerwaarde. In tegendeel we hadden deze tijd beter kunnen gebruiken voor de verdere uitwerking van onze casus.

Voor ‘Winterslag Feest’ resulteerde dit in de volgende elementen:

- Bewust zijn van evoluties, knelpunten, gevoeligheden en successen in de wijk.
- Permanent aan de slag gaan met evoluties, knelpunten, gevoeligheden en successen in de wijk.
- In samenwerkingsprocessen maken we actief tijd om kennis te maken met waarden, gevoeligheden, ...enz, van alle deelnemende groepen.
- Op zoek gaan naar nieuwe plekken waar spontane ontmoeting en nieuwe interacties kunnen ontstaan.
- Blijvend onderzoek gaan naar win-win-situaties voor burgers, verenigingen, wijk- en stedelijke partners.

De rode draad doorheen deze elementen was voor de werkgroep enerzijds dat een dienst als Wijkontwikkeling voldoende voelsprietten moet behouden in de wijk en anderzijds dat initiatieven van burgers en/of verenigingen continu empowered worden.

Voorstellen van korte termijnacties (2012-2013)

- Versterken van de kennis over etnisch culturele breuklijnen bij wijkwerkers, gelinkt aan het eigen werkterrein.
- Professionele actoren en initiatiefnemers van acties/processen/projecten die de ambitie hebben om Genkenaren over de etnische grenzen heen samen te brengen en werken met groepen/verenigingen, hebben aandacht voor:
 - een goed voortraject;
 - het aftoetsen of de doelstellingen gedragen zijn door iedereen;
 - het peilen naar verwachtingen ;
 - gemeenschappelijke belangen , in plaats van individuele belangen;
 - voldoende tijdsbesteding aan waarden, gevoeligheden, ... enz, van alle deelnemers/deelnemende groepen;
 - de diversiteit binnen de diversiteit. Blijf met andere woorden het individu in de groep zien en erkennen;
 - een goede communicatie van duidelijke spelregels in samenwerkingsverbanden, onder andere rond besluitvorming, afspraken, ... enz.
- Aanscherpen van de alertheid om conflicten/breuklijnen die ontstaan steeds bespreekbaar te maken.
- Oplijsten van goodpractices.
- Onderzoeken of en hoe de Afdeling Sociale Zaken vrijwilligersorganisaties en verenigingen die dit wensen, kan coachen wanneer zij beslissen om samenwerkingsverbanden, die verbindend werken, op te zetten (bijvoorbeeld met de Dienst Cultuur, Dienst Jeugd, Dienst Wijkontwikkeling).

Voorstellen van lange termijnacties

- Afdeling Sociale Zaken bouwt zijn expertise rond conflicthantering op etnisch culturele gronden verder uit.
- Extra aandacht voor expertise rond deze thema's bij nieuwe aanwervingen (profiel, enz.).

5. Procesbeschouwingen door de procesbegeleiders van Levoor

In onderstaande tekst staan de externe procesbegeleiders even stil bij het procesverloop, de begeleiding en de elementen die remmend hebben gewerkt. De tekst is dus ook geschreven vanuit hun standpunt. Ze willen helder krijgen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt en hoe we daar nu op terug kijken.

5.1 Goed begonnen, is ...

De voorbereiding van de tweedaagse bestond uit het scherp stellen van de focus/centrale vraag en het beoogde resultaat van de tweedaagse in de vorm van concrete ideeën en aanpakken voor de Genkse casussen. Naast de stuurgroep, speelden dus ook de Genkse casusmanagers een rol in deze voorbereidingen. Hierna investeerden we voldoende tijd en energie in het uitdenken van de procesaanpak en het schrijven van een draaiboek.

56

Vorm volgt inhoud. Dus hoe scherper de focus en doelstelling, hoe beter je het ontwerp kan maken. Zo hebben we de vooropgestelde methode (Appreciative Inquiry) aangepast om voldoende tijd en ruimte te maken voor de externe casussen. De externe casussen werden zorgvuldig gekozen, mede dankzij het brede netwerk dat in de stuurgroep aanwezig was. De externe casusmanagers werden uitgebreid gebrieft in functie van hun rol op de tweedaagse. Ook de Genkse casussen heeft de stuurgroep zorgvuldig geselecteerd en voorbereid. Elk van deze zaken heeft zijn vruchten afgeworpen, wat niet betekent dat alles even goed was. Maar de grondige voorbereiding heeft zeker een impact gehad.

5.1.1 Verkennen van goede praktijken en voorbeelden

De format van een korte plenaire presentatie en vervolgens het – vraaggestuurd – in de diepte bespreken van de casus werkte heel goed. In de 4 groepen zagen we dynamische interacties. Er werd gewerkt met de voorziene templates en de groepjes kwamen vrij vlot tot de identificatie van werkzame factoren.

Het enthousiasme dat in de groep zat, viel wellicht even stil bij de plenaire presentatie van de werkzame factoren. Enerzijds omdat zo'n plenaire 'deelsessies' nooit het meest energiegevend moment zijn. Het blijft methodologisch een hele uitdaging om hier werkvormen te vinden die echt slagen. Anderzijds – en fundamenteeler – bleek uit de presentatie dat er nog meer 'vlees' zat aan die lijst met succesfactoren.

De meeste, zo niet alle, succesfactoren hebben betrekking op het proces, de ingesteldheid of attitude van de procesverantwoordelijke. Uiteraard leidt de gehanteerde methodiek automatisch tot dit soort van output. Het valt echter op dat er geen enkele factor is die uitdrukkelijk iets zegt over de inhoud van de participatieprocessen. Enkel factor 3 (gemeenschappelijkheden bepalen) raakt dit aan. Het zou een stap te ver zijn om hier uit te concluderen dat voor burgers van een andere origine de inhoud niet doorweegt in een beslissing om al of niet te participeren. De analyse van de succesfactoren wijst echter wel in die richting. Dit is, niet onbelangrijk, een veelgehoord argument. Net zoals dat burgers van een andere origine niet 'geïnteresseerd' zouden zijn in 'ons aanbod'.

Wat we niet gedaan hebben, is voor elk van deze principes de vertaling gemaakt naar de betekenis in concrete praktijken en processen.

Het was duidelijk, en dit viel onder meer af te leiden uit de energie die in de groep zat tijdens het identificeren van de succesfactoren, dat een verder vastnemen en bespreken van de succesfactoren de moeite had geloond. Maar hierop doorgaan, hoe interessant ook, zou teveel tijd hebben geveerd en ten koste zijn gegaan van het werken aan de aanpakken voor de Genkse casussen. Er is dus nog voldoende grondstof voor een andere workshop waar deze succescriteria verder worden geoperationaliseerd.

Enkele voorbeelden om dit concreet te maken:

- Oplossingsgericht werken : oplossingen eerder faciliteren dan claimen. Op het eerste zicht ligt deze betekenis voor de hand. Het gaat over openheid in een proces waarbij de intentie zeker is om oplossingen te vinden voor gestelde uitdagingen of problemen maar zonder dat er op voorhand enige voorafname is op (de richting van) een oplossing of bepaald doel. Dit is in één zin makkelijk gezegd maar heel moeilijk in de praktijk te realiseren. Het vergt open agenda's, een flexibele allocatie van mensen en middelen, planningen die zich geleidelijk aan realiseren in plaats van aan het begin van een proces, etc.
- Participatie is niet vrijblijvend. 'Uiteraard niet' is een eerste spontane reflex. Deelnemen aan processen en initiatieven brengt verantwoordelijkheden met zich mee, eist engagement en het respecteren van afspraken en spelregels. Maar waar ligt de grens tussen wat je aan engagement en respect voor afspraken mag verwachten en wat je biedt aan respect voor eigenheid en autonomie? Leg je dat op voorhand vast? Voorzie je tijd om elke keer dat hierover conflict ontstaat, dit grondig te onderzoeken en de tijd nemen om eruit te raken (cfr. ruimte laten voor conflict en confrontatie).
- Wat betekent het dat een procesbegeleider zich bewust moet zijn van achterliggende drempels zoals taal en uitsluitingsmechanismen? Dat je steeds moet controleren of wat je zegt, goed begrepen wordt? Dat je aandacht moet hebben voor wat in je eigen cultuur gebruikelijk is, discriminerend of beledigend kan zijn voor een burger van een andere origine? Of zit het dieper? Zit het in onbewust gedrag, lichaamstaal,...? Of staat 'bewust zijn ervan' niet per definitie gelijk aan het voortdurend proberen te vermijden van zaken die mogelijks discriminerend kunnen zijn, uitsluiting veroorzaken,... (omdat ze deel uitmaken van een realiteit)?

5.1.2 Uitwerken van aanpakken voor Genkse casussen

De voorstelling van de Genkse casussen, door de respectievelijke eigenaars, was relatief goed. Elk van de eigenaars is er in geslaagd om de casus als een vraag voor te leggen. Maar – en dit zou de rest van de tweedaagse blijven doorwerken – het verschil in vragen was reeds merkbaar. In de presentaties was er een verschil tussen het te zeer praktijkgerichte gehalte van de casus 'Winterslag Feest!' en de drie anderen die zich situeerden op een ander, breder niveau. Het is moeilijk om het achteraf scherp te krijgen waar het aan lag. De achterliggende vragen bij de casus van 'Winterslag feest!' waren echter even pertinent als bij de andere casussen. Om één of andere reden verloor de casus aan inhoud door de link met de concrete praktijk van Winterslag Feest!

Van de vier groepen die zich rond de casussen gevormd hadden, gingen er drie vlot aan de slag om een ambitieuze doelstelling te formuleren. Niet dat dit een eenvoudige opdracht was. Sommige groepen hadden extra tijd nodig om tot een goede formulering van hun ambitie te komen, maar men geraakte er.

De groep 'cultuur' blokkeerde echter op meningsverschillen over de ambitie en de rol van het cultureel centrum.

Achterliggend speelden uiteraard ook zaken zoals persoonlijkheden, proceskenmerken,..., een rol. Als procesbegeleiders hebben we dit wellicht te lang laten aanslepen. We hebben op een bepaald moment – met succes – ingegrepen door de inhoudelijke discussie stil te leggen en te kijken naar wat er procesmatig aan het gebeuren was. Dit had wellicht vroeger in het proces nodig geweest.

58

De groepen 'jeugd' en 'Vennestraat' liepen goed. Geen makkelijke discussie was dit, maar er was vooruitgang. De groep rond 'Winterslag Feest!' had wat meer tijd nodig. Volgens ons had de groep op dat moment geen extra ondersteuning nodig. Er werd actief gediscussieerd, ze benoemden zaken en procesmatig liep het gesprek goed. Maar ook daar hebben we ons – als procesbegeleiders – misschien vergist. De volgende dag bleek dat deze groep geworsteld heeft met het scherp krijgen van de ambitie en dit heeft zijn impact gehad op de rest van het werk. Achteraf blijft de vraag of we in deze fase, die de basis vormde voor al de rest van het werk de tweede dag, de groepjes niet op een actievere manier hadden moeten faciliteren naar een resultaat in de vorm van een ambitie.

De 'rapid prototyping' methodiek in de ochtend van de tweede dag ondersteunde het associatief denken. De stap waarin tussentijdse resultaten van groep werden gewisseld, was een ongelukkig moment. Alle groepen zaten immers in een bepaald denkpatroon, namelijk dat van hun eigen ambitie en hun eigen associaties. Op zo'n ogenblik resultaten moeten afstaan en verplicht verder werken met resultaten van een andere groep was een slechte ontwerpkeuze. Dit riep bij een aantal deelnemers weerstand op. De idee om vage beelden te gebruiken en vanuit associaties te denken werkt, maar je moet het niet te ver stretchen of mensen haken af.

Fundamenteel heeft deze sessie net datgene teweeg gebracht wat was gepland. Deelnemers werden even weggetrokken van de inhoudelijk discussies en zijn via een creatieve weg in de ontwerpmodus geraakt. De kleine hint met 'Kind of Blue' van Miles Davis ondersteunde dit mooi.

Vanaf dat punt hebben de verschillende templates en de afwisseling tussen werksessies en uitwisselingsessies hun werk gedaan. Er was creativiteit. Er was drive. Tijdens de uitwisseling, waar feedback gegeven werd via post-its, ging het misschien zelfs te snel voor sommigen en werd er op korte tijd (te) veel informatie gegeven. Dit was vooral zo voor de casus van 'Winterslag Feest!'. Achteraf bekeken hadden we voor deze casus eenzelfde soort benadering moeten nemen als voor de casus van 'jeugd' en 'cultuur', waar we toch op een meer algemeen niveau zaten en niet gelinkt aan één specifieke activiteit. Zo kon er vrijer gedacht worden zonder telkens terug te grijpen naar zeer concrete voorvallen en gebeurtenissen.

5.1.3 Evaluatieronde

De evaluatieronde was, wegens tijdsgebrek, vrij kort. Voor de procesbegeleiding was het meest markante punt het moment dat de Genkse deelnemers van verschillende 'externen' de boodschap kregen dat ze goed bezig zijn. Als afsluiter van een tweedaagse die op de waarderende benadering was gebaseerd, was dat wel een hele mooie.

5.2 Ter afronding enkele pistes voor de toekomst

Als procesbegeleiders durven we stellen dat de workshop in zijn opzet geslaagd is. Vooraf hadden we drie inhoudelijke en twee procesmatige doelstellingen voorop gesteld:

1. De hoofddoelstelling is om concrete ideeën op te doen voor acties en aanpakken te ontwikkelen voor Genk om de bedoelde doelgroep (burgers van een andere origine met de focus op Turks en Marokkaanse achtergrond) volwaardig te laten deelnemen aan stedelijke initiatieven en – in het verlengde daarvan – het stedelijk beleid.
2. Delen van bestaande ervaring en expertise tussen deelnemers leidt tot inzichten en ideeën die ze onmiddellijk kunnen gebruiken en toepassen.
3. Beelden en ideeën bij wat 'het betrekken van burgers van een andere origine bij specifieke stedelijke initiatieven voor Genk' moet betekenen. Wat moet de ambitie op dat vlak zijn? Wat willen we hiermee bereiken?
4. Verbinding leggen tussen ambtenaren van diverse centrumsteden en experts uit andere contexten rond een centraal thema.
5. Men heeft de tijd, de plaats en de ruimte om in de diepte te gaan. Dit biedt een fundament om verder door te groeien en om de ontstane uitwisseling te onderhouden.

Doelstelling 1, 2, 4 en 5 beschouwen we als voldoende behaald. Voor wat betreft doelstelling 3 hadden we wellicht verder kunnen geraken. Het leerpotentieel van de vier externe casussen was nog niet uitgeput. Ook de geïdentificeerde succesfactoren verder bespreken en deze terugkoppelen naar de praktijken, had zijn meerwaarde gehad. Deze hadden zonder twijfel bijgedragen tot een scherper beeld van de ambities die steden mogen en moeten hebben wat betreft het betrekken van burgers van een andere origine bij hun initiatieven. Zoals eerder vermeld, hebben we andere keuzes gemaakt.

Vanuit het standpunt van de begeleiding was de workshop dus een belangrijk tussenstation maar zeker geen eindpunt. We zien volgende sporen om verder te werken. Vooreerst kunnen de 'casuseigenaars' uiteraard verder aan de slag met de resultaten van de workshop. Voor zover we intussen begrepen hebben, gebeurt dat ook. Vanuit De Genks kan dit werk verder opgevolgd en ondersteund worden.

Wellicht kan er ook gekeken worden hoe de resultaten van de workshop kunnen ingepast worden in andere participatieprocessen die lopen binnen De Genks en het bredere Genkse stadsbestuur.

Tot slot kan onderzocht worden hoe de tweedaagse workshop een vervolg kan krijgen in functie van het verder uitdiepen van de behaalde resultaten. De te verwachten meerwaarde hiervan moet uiteraard in functie staan van de eventuele kostprijs van zo'n vervolg.

6. Besluit

De context van de Genkse samenleving, de kansen en uitdagingen die deze context met zich mee brengt en de noodzaak die de Genkse beleidsmakers voelden om werk te maken van participatie, vormden de voedingsbodem voor deze participatietweedaagse. We vertrokken bij het uitwerken van de tweedaagse workshop vanuit de centrale vraagstelling: 'hoe burgers van andere origine betrekken bij stedelijke initiatieven?'. Deze vraag werd opgehangen aan vier Genkse participatievraagstukken, aangeleverd door vier verschillende stadsdiensten: Dienst Cultuur, Dienst Economie, Dienst Wijkontwikkeling en de Dienst Jeugd. Elk van deze casussen was gevormd binnen het specifieke kader van de dienst en bracht een eigen vraag met zich mee en vereiste een eigen aanpak. De vier casussen hadden echter één ding gemeen: de diensten waren op zoek naar praktische tools en handvaten om een op maatgemaakte oplossing voor hun participatievraagstuk aan op te hangen.

61

Tijdens de workshop kozen we voor een methodische aanpak waarbij het denkproces in gang werd gezet door goede praktijkvoorbeelden uit andere Vlaamse centrumsteden. De voorbeelden inspireerden een groep Genkse stadsmedewerkers, aangevuld met externe participatiedeskundigen om de benadering van de vier Genkse participatievraagstukken over een andere boeg te gooien. Er werd niet meer gefocust op wat er maar niet blijkt te lukken. Het denkproces richtte zich op praktisch, haalbare handvaten en oplossingen. Toch heeft de tweedaagse niet op alle vragen een antwoord kunnen bieden. 'Ruimte geven aan conflict' kwam als sleutel tot succes uit het denkproces, maar werd te weinig uitgediept. Terwijl hier net een fundamentele discussie aan de grondslag ligt. Het laten bestaan van conflict, de ervaring van het verschil vergt een duidelijke strategische keuze van een bestuur. De stuurgroep formuleerde naar aanleiding van de evaluatie van de tweedaagse daarom een aanbeveling aan het Genkse stadsbestuur: het bestuur dient integraal en stadsbreed de kwestie 'geef ruimte aan conflict' te onderzoeken. Dit verhaal stopt niet bij die sectoren die dit thema tot de fundamentele van hun bevoegdheden kunnen rekenen. Het verhaal gaat stadsbreed en behelst het wezen van de stadsorganisatie.

Na deze participatietweedaagse mogen we daarenboven stellen dat participatievraagstukken maatwerk vereisen en dat de wens die de diensten voorop hadden gesteld, namelijk het vinden van praktische tools, niet volledig vervuld werd. Aanvankelijk werd gekozen om de diensten die een participatievraagstuk een nazorgtraject aan te bieden om de handvaten van de tweedaagse verder te specificeren voor de desbetreffende diensten. Het Genkse bestuur maakt tot slot verder werk van een stedelijk participatiebeleid. Enerzijds door doelstellingen en aanbevelingen mbt participatie op te nemen in het doelstellingskader van het Genkse meerjarenbeleidsplan. Anderzijds door een stadsbreed gedragen visie m.b.t. participatie uit te werken en uit te dragen, en op basis hiervan modellen voor participatie, toepasbaar binnen de stadsdiensten, uit te werken.

Bijlagen

Bijlage 1: Template 'bepalen van succesfactoren'

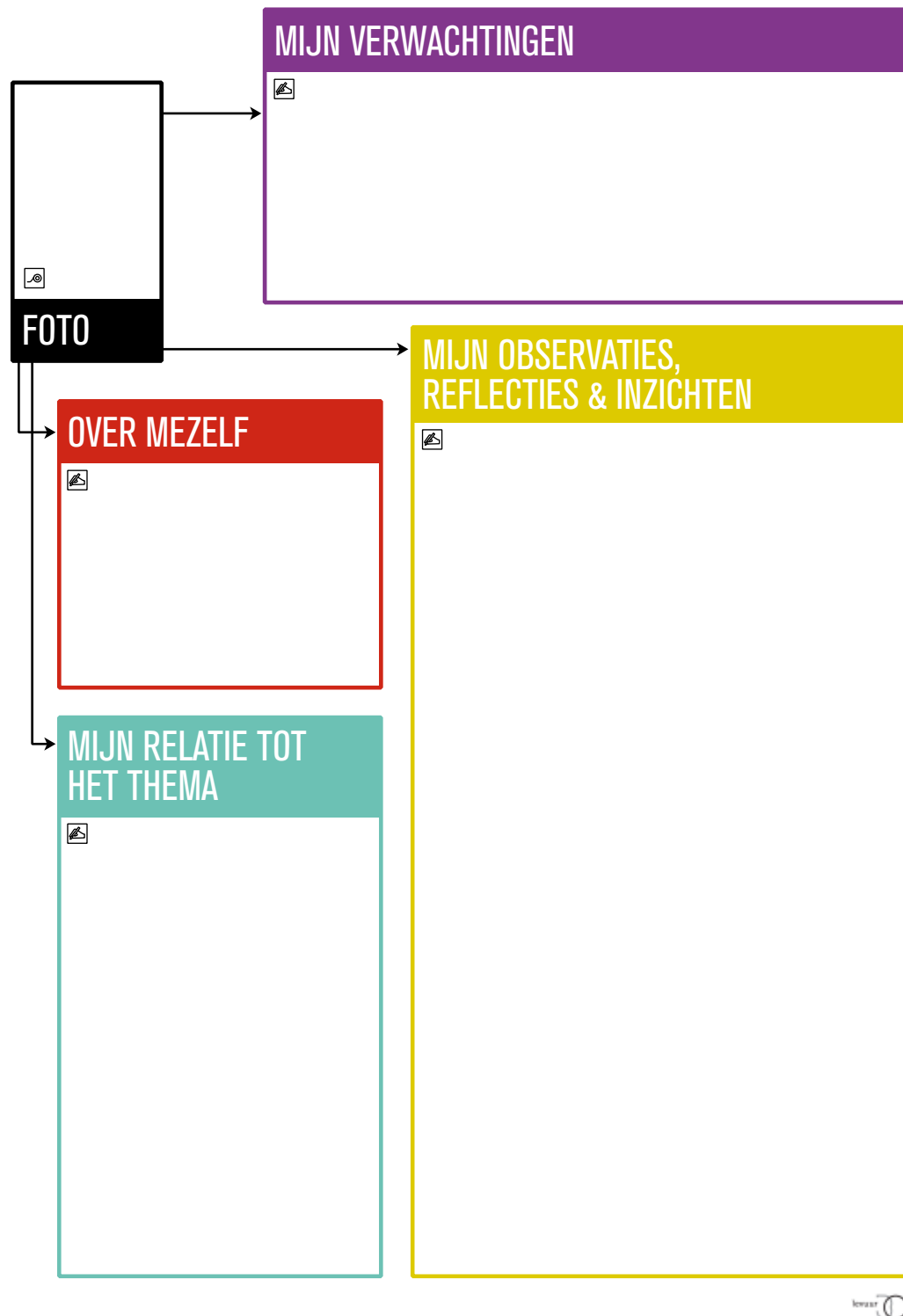
Bijlage 2: Deelnemerslijst

Bijlage 3: Programma van de tweedaagse workshop

Bijlage 4: Presentaties van de externe casussen

Bijlage 1: Templates

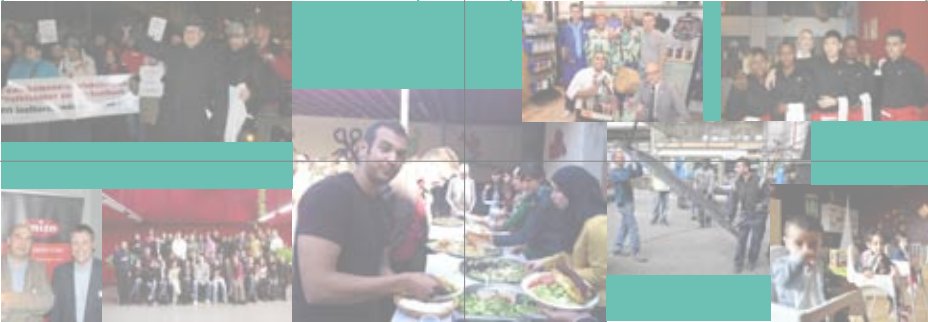
Template 1: de persoonlijke blog

Template 2: ondersteunende vragen voor het bepalen van de succesfactoren

ONDERSTEUNENDE ONDERZOEKSVRAGEN	Wat zijn zo de momenten waarop jullie dachten 'Ja, het is gelukt! We zijn er in geslaagd om op een goede manier burgers van een andere origine te betrekken'? Wat zijn volgens jullie de dingen die jullie écht anders doen dan op andere plekken, in andere processen en projecten? Wat is voor jullie zelf de meest bepalende factor voor het succesvol betrekken van burgers van een andere origine bij jullie initiatief/project/proces? Wat is/zijn jullie meest cruciale overtuiging(en) van waaruit jullie vertrekken in het opzetten en aanpakken van jullie initiatief/project/proces? Welke ideeën en overtuigingen hebben jullie overboord gegooit? Wat proberen jullie niet meer te doen? Wat is/zijn de link(en) tussen hoe jullie intern bezig zijn en zaken organiseren en wat jullie extern in de wereld zetten? Als je terugkijkt naar momenten waar het echt tegenzat of moeilijk was, wat heeft dan gemaakt dat jullie er toch voor zijn blijven gaan?
CASE:	WAT ONTHOUD IK, WAT CONCLUDEER IK IN RELATIE TOT WAT BELANGRIJK IS VOOR HET BETREKKEN VAN BURGERS VAN EEN ANDERE ORIGINE BIJ STEDELIJKE INITIATIEVEN?

Template 3:
samenbrengen van succesvolle patronen en factoren

Patronen en factoren die hebben bijgedragen aan het succesvol betrekken van burgers van allochtone afkomst: 	Patronen en factoren die hebben bijgedragen aan het succesvol betrekken van burgers van allochtone afkomst:
	
Patronen en factoren die hebben bijgedragen aan het succesvol betrekken van burgers van allochtone afkomst: 	Patronen en factoren die hebben bijgedragen aan het succesvol betrekken van burgers van allochtone afkomst:

Template 4: bepalen van de provocatieve ambitie

66

UITLEG PROVOCATIEVE AMBITIE

Een belangrijke stap is het herkaderen van een probleemdefinitie ('Waar hebben we last van', 'Wat is meer van hetzelfde dat niet zal werken') naar een provocatieve ambitie ('Waar zijn we op uit', 'Wat zouden we echt willen zien').

Een provocatieve ambitie is een formulering van een paar zinnen die een aantal kwaliteiten kent. Het geeft het verlangen van de organisatie (Stad Genk) weer, wat ze in haar diepste wens wil bereiken omtrent het betrekken van burgers van een andere origine met dit initiatief (C-Mine, Vennestraat, workshops dienst jeugd, Winterslag Feest!) dat centraal staat. Het is een ideaal dat richting geeft aan beslissingen, acties en resultaten. De formulering is een combinatie van idealen met praktisch uitvoerbare ideeën.

Een goede provocatieve ambitie herken je aan deze vier criteria:

- 1** Ze is **provocatief**: daagt de formulering het status quo, de huidige routines en veronderstellingen uit? Stretcht ze voldoende de situatie van vandaag?
- 2** Ze is **gegrond**: zijn er vandaag al voorbeelden – hoe klein ook – die aantonen dat dit ideaal ook een reële mogelijkheid is?
- 3** Ze is **gewenst**: als ze helemaal gerealiseerd zou kunnen worden, is het dan ook iets wat jij, je organisatie en de betrokken stakeholders echt willen?
- 4** Is ze **geformuleerd** in affirmatieve en uitdagende verwoording, alsof het nu reeds aan het gebeuren is (tegenwoordige tijd)?

PROVOCATIEVE AMBITIE

Template 5:
 concretisering van het actieplan

GEPLANDE ACTIES

KORTE
TERMIJN

LANGE
TERMIJN

WAT HEBBEN WE HIERVOOR NODIG ?

PROVOCATIEVE
AMBITIE

VANUIT WELKE PERSPECTIEVEN OF
OVERTUIGINGEN VERTREKT DIT VOORSTEL ?

CHECK LIST

Met ontwerp komt overeen: brein en verhe
men van de tijd te qua

De voorgedrukte vragen bieden ruimte op
te schrijven van de planning van de
toekomstige actie

De vooraf gedefinieerde vragen
beantwoorden, welke actie plan afstem

De vooraf gedefinieerde vragen van de principes die
we afgeleid hebben uit de 4 eisen van de
toekomstige actie

De vooraf gedefinieerde vragen van de 4 eisen van de
toekomstige actie

Bijlage 6: Deelnemerslijst

68

Naam	Organisatie
An Kempeneers	Stebo, Genk
Arif Akgonul	Gemeente Beringen
Aziz Ait Aadi	G-force, Genk
Dirk Habils	Wijkontwikkeling, stad Genk
Ekrem Koçak	Servicepunt Verenigingen, stad Antwerpen
Ellen Hendrix	Rimo, Genk
Emmy Vandersmissen	Dienst Cultuur, stad Genk
Ganaël Vanlokeren	Dienst Ruimtelijke ordening en woonbeleid, stad Genk
Geert Lauwers	Samenleven en ontmoeten, stad Antwerpen
Geertje Descheemaecker	Bibliotheek, stad Genk
Gert Philippeth	Dienst Cultuur, stad Genk
Jeleea Vliegen	Dienst Evenementen, stad Genk
Jessie Van Den Heuvel	Dienst Diversiteit en Educatie, stad Genk
Johan Boucneau	Sector Sociale Zaken, stad Genk
Linda Boudry	Kenniscentrum Vlaamse steden en gemeenten
Luc Dirx	Dienst Wijkontwikkeling, stad Genk
Luc Lamote	Verstandige klap V.O.F., Antwerpen
Luc Verheijen	Kessels en Smit
Maarten Houbregs	Dienst Grondzaken, stad Genk
Malika Errahmani	Integratiedienst, stad Leuven
Marc Verheirstraeten	Gebiedsgerichte werking, stad Gent
Mark Trullemans	Actiris dienst voor arbeidsbemiddeling, Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Mohamed El Bakali	Dienst Participatie en Inspraak, stad Gent
Myriam Stoffen	Zinnekeparade, stad Brussel
Nico Volckeryck	Unizo Antwerpen
Paul Salmon	Sector Sociale Zaken, stad Genk
Piet Van Laecke	Stedelijk wijkoverleg, stad Antwerpen
Pieter-Jan Haesen	Dienst Economie, stad Genk

Naam	Organisatie
Raf Nulens	Afdeling welzijn en lokale economie
Robert Kaerts	Netwerk Ontmoetingen, stad Antwerpen
Roel Rabijs	Dienst Evenementen, stad Genk
Said Ait Aadi	G-force, Genk
Sara Stegen	Dienst Diversiteit en Educatie, stad Genk
Stef Steyaert	Levuur
Vanessa Broux	Dienst Communicatie, stad Genk
Veerle Van Bun	Dienst Cultuur, stad Genk
Vicky Steyvers	Dienst Wijkontwikkeling, stad Genk
Wim Govaerts	Dienst Jeugd, stad Genk
Yasemin Yilmaz	Dienst Diversiteit en Educatie, stad Genk
Zakayo Wandoloh	Formaat Plus, Antwerpen
Zohra Boucharafat	De Centrale, Gent

Bijlage 3: Programma van de tweedaagse workshop

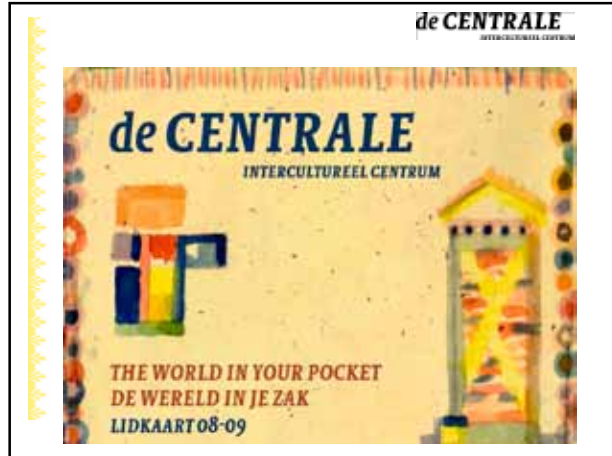
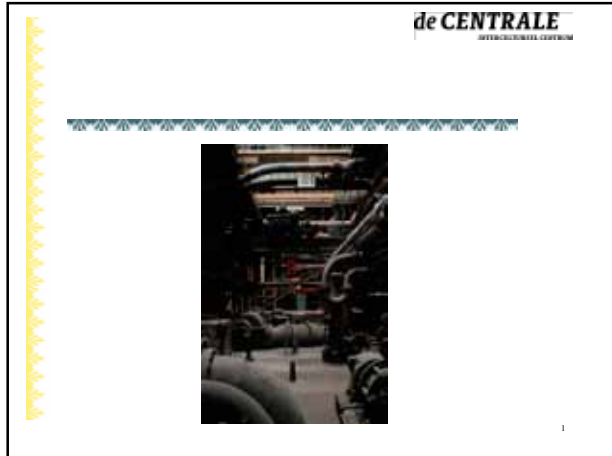
Dinsdag 4 september 2012

Onderdeel	Duur Timing	
1 Ontvangst met koffie/thee	30	09.30u–10.00u
2 Verwelkoming door Paul Salmon, voorstelling Stef en Luk	10	10.00u–10.10u
3 Voorstellen aanpak en programma 2daagse, korte kennismakingsoefening en warming-up	20	10.10u–10.30u
4 Presentatie 3 of 4 grotere casussen (Keerpunt in Borgerhout, De Centrale Gent, Zinnekeparade, economieproject stad Antwerpen (via Linda)). Presentatie plenair, onderzoek in 2 rondes (2x2)		
Koffiepauze tussenin	135	10.30u–12.45u
Lunch	75	12.45u–14.00u
5 In groepjes op zoek gaan naar patronen en factoren die hebben bijgedragen aan het succesvol betrekken van burgers van allochtone afkomst	45	14.00u–14.45u
6 Samenleggen resultaten groepswork en bepalen van essentiële factoren die hebben bijgedragen aan het succesvol betrekken van burgers van allochtone afkomst	45	14.45u–15.30u
Koffiepauze en betrekken van pauze	30	15.30u–16.00u
7 Presentatie Genkse casussen door casus-eigenaars : waar willen we samen rond ontwerpen + telkens korte vraag en antwoord rondjes + groepssamenstelling	40	16.00u–16.40u
8 Ontwerpgroepjes gaan aan de slag en formuleren een scherpe en stretchende ambitie voor hun casus	65	16.40u–17.45
Eigen tijd	75	17.45u–19.00u
Diner, rustig keuvelen bij het haardvuur		

Woensdag 5 september 2012

Onderdeel	Duur Timing	
9 Korte landing en doorstartsessie	15	09.00u–09.15u
10 Ontwerpgroepjes gaan terug aan de slag, rapid prototyping	105	09.15u–11.00u
Koffiepauze + eventueel ontruimen kamers	20	11.00u–11.20u
11 Ontwerpgroepjes dagen mekaar voorstellen uit	40	11.20u–12.00u
12 Ontwerpgroepjes finaliseren hun prototypes	60	12.00u–13.00u
Lunch + even ontspannen	60	13.00u–14.00u
13 Samenbrengen resultaten ontwerpgroepjes in plenum, uitwisselen en verrijken	80	14.00u–15.20u
14 Wat nemen we mee? Korte individuele reflectietijd + uitwisseling in groep	25	15.20u–15.45u
15 Koffie + taart op het terras, gevolgd door afsluitende evaluatie en bedanking in de zon	45	15.45u–16.30u

Bijlage 4: Presentaties van de externe casussen

71

GENT

- Inwoners begin 2012: ca 245.000
- Niet-Belgische herkomst: zeker 20 %, waarvan $\frac{3}{4}$ van buiten EU-15 (= 15%)
- Grootste groepen:
 - Turkije, Bulgarije, Marokko, Slowakije
 - Veel Oost-Europeanen zijn Roma

De Centrale

- Opgericht door de stad Gent in 1995 als "Intercultureel ontmoetingscentrum" in het Departement Bevolking en Welzijn
- In 2007 verhuisd naar het departement Cultuur omwille van de intrinsieke waarde van culturele diversiteit op zich.
- 2010: erkenning als concertorganisator door Vlaamse Gemeenschap, Kunstendecreet

Missie

De Centrale is een 'Open Huis' dat:

- Een podium biedt aan artistieke expressies die voortvloeien uit de culturele diversiteit in Gent en Vlaanderen
- Diversiteit stimuleert in kunst en cultuur
- Bruggen helpt bouwen tussen etnisch en cultureel diverse gemeenschappen.

Centrale waarden

- **Inclusiviteit:** we beschouwen alle inwoners als deel van de maatschappij en reageren tegen alle vormen van discriminatie
- **Cohesie:** burgers die tot dezelfde maatschappij behoren 'werken' samen, 'leren' samen, 'besturen' samen en 'maken samen plezier'
- **Respect:** iedere artistieke beoordeling is gebaseerd op "leren appreciëren" van de culturele en sociale achtergrond of traditie van die artistieke expressie

7

Foto Johan Schepel Vroezenavond 2012

8

Muziekcentrum/ concertorganisator

- **Prioriteit: muziek**
Muziek uit Turkije, Balkan, Maghreb, Midden-Oosten, Afrika...
- Actieve openheid voor andere expressievormen
- Bijzondere aandacht voor (urban) cross over – tradities in beweging...
- **Ghent Creative City of Music:**
De Centrale als voortrekker "Music as a tool for development"

9

De sokkel waarop we de organisatie uitbouwen

- De Centrale als Community
- De Centrale als laboratorium voor de ontwikkeling van knooppunten van (super)diversiteit

10

Missie realiserende functies

1. Muziekprogrammatie die de etnische en culturele diversiteit in Gent en Vlaanderen reflecteert
2. Faciliteren van gelijkaardige artistieke creaties
3. Muziekeducatie: saz, ud, darboeka, bendir, qanoen, viool, diatonische accordeon: instrument + samenspel

11

12

Foto: Miguel Beckus

13

14

16

16

17

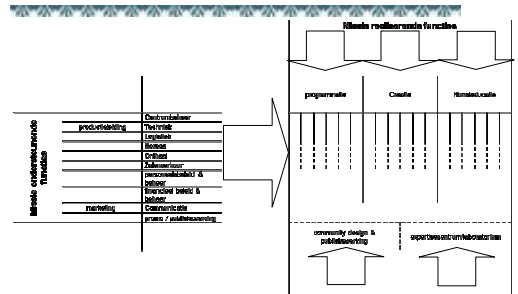
18

Missie ondersteunende functies

1. Horeca, wereldrestaurant (lokale diensteeconomie)
2. Publiekswerking, cfr project publiekswerkers
3. infrastructuur

19

De Centrale verbeeld in een matrixstructuur

20

De Centrale - Wereldrestaurant

21

ORGANISATIE

BEHEERSVORM:

De Centrale is een extern verzelfstandigd agentschap dat naast de infrastructuur ook een deel personeel van de Stad ter beschikking kreeg.

PERSONEEL: ongeveer 22 voltijds equivalenten (cafeteria en restaurant inbegrepen)

SUBSIDIERING (2011):

- Stad Gent: 60%
- Vlaamse Regering: 8%
- Provincie Oost-Vlaanderen: 2%
- Eigen inkomsten (tickets, drank, maaltijden): 30%

22

Centrale waarden

- **Inclusiviteit:** we beschouwen alle inwoners als deel van de maatschappij en reageren tegen alle vormen van discriminatie
- **Cohesie:** burgers die tot dezelfde maatschappij behoren 'werken' samen, 'leren' samen, 'besturen' samen en 'maken samen plezier'
- **Respect:** iedere artistieke beoordeling is gebaseerd op "leren appreciëren" van de culturele en sociale achtergrond of traditie van die artistieke expressie

7

Foto Johan Schaege, Vroezenavond 2012

8

**Informele vormen van
participatie bij 'etnisch
culturele minderheden'
Case 'Handelsstraat'**

Expertentafel Antwerps Minderhedenforum,
05/10/12

Even voorstellen...

- Antwerpen aan't woord vzw: 'neutraal' collectief 'citylabo' 'inspraak/participatie'
- burgers, bewonersgroepen, sociale organisaties, administratie, politiek, bedrijven,
- Betrokkenheid bij stadsgemeenschap en stedelijk beleid promoten, optimaliseren, versterken: Burendag, Infosessies, Scheldekaaien, Ruggeveld, ...

Handelsstraat

- Grote centrale winkelstraat in 2060:
 - In volle bloei en ontwikkeling
 - Permanente marktplaats/ontmoetingsplaats
 - Belangrijke sociale functie in Antwerpen(-Noord)

Handelsstraat

**Informele vormen van
participatie bij 'etnisch
culturele minderheden'
Case 'Handelsstraat'**

Expertentafel Antwerps Minderhedenforum,
05/10/12

Even voorstellen...

- Antwerpen aan't woord vzw: 'neutraal' collectief 'citylabo' 'inspraak/participatie'
- burgers, bewonersgroepen, sociale organisaties, administratie, politiek, bedrijven,
- Betrokkenheid bij stadsgemeenschap en stedelijk beleid promoten, optimaliseren, versterken: Burendag, Infosessies, Scheldekaaien, Ruggeveld, ...

Unizo Antwerpen stad

- Gesprekken met handelaren
- Handelaren verenigd
- Samen initiatieven opgestart: BIN, kerstverlichting, sit-in, dag vd klant, ...
- Belangenverdediging en lobbying: Ministers, Burgemeester, ...
- Unizo: Netwerk+ competenties!

‘Zalmmodel’-activerende (leer)omgeving

Conclusies/vragen

- Middenveld:
 - Belangen verdedigen
 - Netwerk opbouwen
 - Competenties ontwikkelen
 - Klassiek vs. nieuw middenveld
- Dialoog en overleg met andere belangengroeperingen!
- Zelforganisatie belangrijk/moeilijk: ondersteuning!?

Conclusies/vragen?

- Etnisch cultureel verenigingsleven boomt in Antwerpen
 - Diverse organisatievormen
 - Verder federeren vs. spontaniteit?
 - Penetreren/samenwerken: middenveld, adviesraden, politiek, arbeidsmarkt, ... (sociale ladder)
- Sleutelrol/positie: mee de stad maken
- Rol van klassiek middenveld, stad?

Share, Follow, Join, and Support...

- Gasstraat 12, 2060 Antwerpen
- 0473/865503
- info@antwerpenaantwoord.be
- www.antwerpenaantwoord.be
- www.facebook.com/Antwerpenaantwoord
- www.twitter.com/Aaantwoord

Alvast bedankt voor uw verder engagement!

- Pay it forward!
- 'Chain of generosity and cooperation'

Zinneke

Zinneke, in een notedop...

- (1) Een stadsproject
- (2) via een artistiek evenement
- (3) opgebouwd i.s.m. bewoners van diverse Brusselse wijken
- (4) i.s.m. een lokaal netwerk van groepen en organisaties
- (5) doorheen een intensief proces van 1,5 jaar ontmoeting, uitwisseling en creatie met kunstenaars
- (6) met een Parade in de publieke ruimte als resultaat

cc: Sergio Bonnet

Creativiteit, Stedelijkheid & Publieke ruimte

cc: Zimela

**Publieke ruimte = Gedeelde ruimte
DIY_DIT**

Zoeken naar gedeelde referentiekaders en betekenis

CC Parcours Croyen Welles

Concrete plekken & situaties

cc Serge Bonnet

Dominante posities doorbreken

**Publieke ruimte
=
Politieke ruimte**

Zoeken naar gedeelde referentiekaders en betekenis

Concrete plekken & situaties

Dominante posities doorbreken

**Publieke ruimte
=
Politieke ruimte**

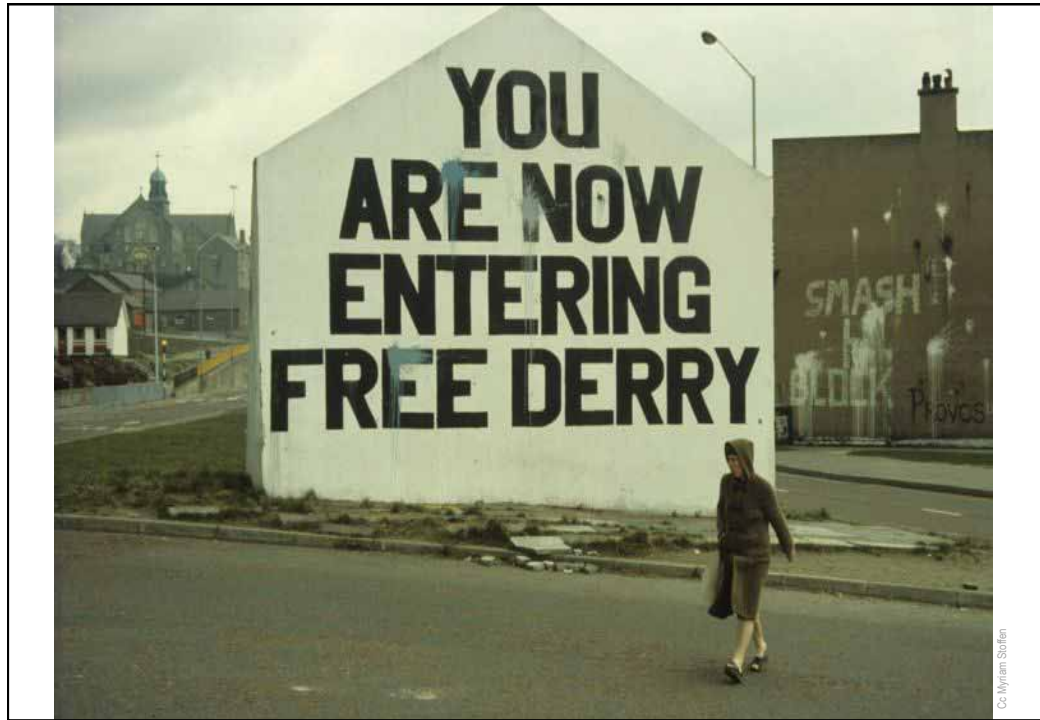
QUARTIER MIDI

faites des voisins

pas des bureaux

**Welke plaats wordt
aan wat gegeven?
=
Confrontatie
van waarden**

Colofon

Stad Genk
Dienst Diversiteit en Educatie
Stadsproject De Genks
met dank aan de leden van de stuurgroep 'tweedaagse Participatie'

2012

3
